БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 43 (6753)
ФЕВРАЛИИН 20
СУББОТО
1954 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДТЭ ҺУНГАХА ҺУНГАЛТЫН УРДА ТЭЭ (1-дэхи нюур).

СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудта кандидадуудтай һунгагшадай уулзалга (1-дэхи нюур).

МАНАЙ КАНДИДАДУУД. Митин Марк Борисович (2-дохи нюур).

Ц. Дандаров. — Оролдосотойгоор ажалладаг библиотекарь (2-дохи нюур).

И. Тугутов. — Агитпунктда (2-дохи нюур).

ОВОЩЬ, ХАРТААБХА ЕХЭЭР УРГУУЛХЫН ТҮЛӨӨ: **П. Метляев.** — Шэнэ, түрүү методээр тарихабди. Һайн ургаса абахын тулада оролдолго хэрэгтэй. (А. Н. Макаровагай хөөрөөн). **В. Мамилов.** — Овощь ехээр таридаг болохонь. **Д. Краснояров.** — Үндэр ургасын түлөө. **Д. Доржиев.** — Огород тарилгые юундэ тооногүй? **С. Таханов.** — Горшоогхонуудые бэлэдхэнэ (3-дахи нюур).

Дүрбэн гүрэнэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Берлинскэ зүблөөн (4-дэхи нюур).

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДТЭ ҺУНГАХА ҺУНГАЛТЫН УРДА ТЭЭ

Депутадуудта кандидадуудай түлөө агитаци үргэнөөр ябуулха

СССР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгуулиин кампани улам бүри үргэнөөр ябуулагдажа байна. Энэ кампани шэнэ шатадаа ороо—коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй эбдэршэгүй блогой кандидадуудай түлөө агитаци эхилээ.

Манай бүхы орон дотор, тэрэ тоодо манай республика дотор ажалшадай түлөөлэгшэдэй һунгалтын урда һэхи районно ба окружной зүблөөнүүд хаа хаанагүй боложо үнгэрөө. Политическэ үндэр эдэбхинии оршон байдалда үнгэрһэн эдэ зүблөөнүүд дээрэ хүдэлмэришэд, колхозникүүд ба албахаагшадай хамтын суглаануудаар дэбжүүлэгдэһэн СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудта кандидадууд нэгэн дуугаар дэмжэгдэжэ байна. Окружной зүблөөнүүд нэрэмжэтэ нюурнуудые томилжо, дэбжүүлэгдэһэн кандидадуудай түлөө агитаци хэхыень тэдээнидэ даалгаа.

Эхэ оронойнгоо аша туһада үнэн сэхэ ба оролдосото ажалаараа бүтээлэйн хүндэлэлдэ ба ажалшадай этигэл найдабарида хүртэһэн республикын эрхим хүнүүд СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудта кандидадуудаар дэбжүүлэгдэжэ, регистрацилагдаһан байха юм.

Депутадуудта кандидадуудай тоодо социалистическэ промышленностиин ба хүдөө ажахын түрүүшүүл ороһоно. Табадахи табанжэлэй һүүлһээ хойшо 13 жэлэй нормо дүүргэһэн Улан-Удын ПВЗ-гэй эрхим хүдэлмэришэн-строгальщик нүхэр Е. Г. Курочкинай, паровозуудые шалгалгын методүүдые үндэһөөрнь һайжаруулһанай түлөө 1952 ондо Сталинска шангай лауреадай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн паровозой мэргэжэлтэй машинист нүхэр А. Н. Ягодцинай нэрэнүүд республикын ажалшадта һайн мэдээжэ юм. Сэлэнгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ томодхогдоһон колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Д. С. Мункожапов, Бэшүүрэй аймагай Ново-Брянска МТС-эй главна агроном нүхэр П. К. Метляев колхозно үйлэдбэриин шалгамар ба үүсхэлтэй эмхидхэлшэд байһанаа харуулаа. Партийнабэшэ түрүү колхозницанууд—Хориин аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой нүхэр Х. Жамьянова, Байкало-Кударын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артельһээ нүхэр Е. Г. Орлова гэгшэд депутадуудта кандидадуудаар дэбжүүлэгдэжэ, регистрацилагдаһан байна.

Депутадуудта кандидадуудай дунда наукын ба культурын ажал-ябуулагшад, партийна ба советскэ хүдэлмэрилэгшэд бии. Тэдээн тухай зарим баһа мэдээнүүдые хэлэбэл иимэ байна. Нүхэр В. Р. Филиппов—ветеринарна науканууудай доктор, Бурят-Монголой зооветинститудай директор юм. Нүхэр Филиппов юрын колхозник байһанаа ехэ эрдэмтэ боложо ороо ургаа. Нүхэр Х. Н. Намсараев — Бурят-Монголой уранзохёолшо, Бурят-Монголой советскэ литературын үндэһэ һуури табигша, ниитын эдэбхитэй ажалябуулагша болоно. Нүхэр Намсараев СССР-эй Верховно Соведэй депутадаар нэгэнтэ бэшэ һунгагдаад, арад зоной этигэл найдабарии нэрэтэй түрэтэйгөөр харюулна. Нүхэр И. А. Пантюкова — РСФСР-эй һургуулинуудай габьяата багша юм, арадай гэгээрэлэй талаар 30 гаран жэлдэ хүдэлмэрилнэ. Энэ хугасаа соогоо олон мянган хүбүүд, басагадые хүмүүжүүлээ. Нүхэр О. Ш. Шадаров —КПСС-эй Мухаршэбэрэй айкомой секретарь, нүхэр В. Р. Боянова—республикын Элүүрые хамгаалгын министр, нүхэр А. У. Хахалов—КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь, нүхэр Д. С. Болсохоев—республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ юм.

РСФСР-һээ һургуулиин № 24 Иркутска округһоо СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар манай оронойэлитэ ехэ эрдэмтэдэй ба ниитын ажал-ябуулагшадай нэгэн, Сталинска шангай лауреат, академик нүхэр М. Б. Митин дэбжүүлэгдэжэ, регистрацилагдаа. Нүхэр Митин 1919 онһоо хойшо КПСС-эй гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй (гурбадахи зарлалай) депутат юм, КПСС-эй XIX съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гэй гэшүүнээр һунгагдаа.

Этигэмжэтэ нюурнууд ба агитаторнуудые хэрэглэн, коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй һунгуулиин блогуудаар дэбжүүлэгдэһэн кандидадуудай түлөө агитаци үргэнөөр ябуулха гээшэ партийна организацинуудай зорилго болоно.

Кандидадай түлөө агитаци—хүндэтэй ба харюусалгатай зорилго мүн. Этигэмжэтэ нюурнууд ба агитаторнууд һунгагша бүхэнние кандидадай биографитай танилсуулха ёһотой. Дэлгэрэнгы хөөрэлдөөнүүд соогоо кандидадай ажал ба общественно-политическэ ажал-ябуулга тухай һунгагшадта хөөрэхэ, тэрээнтэй хамта коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй блогой кандидадууд хадаа коммунизмын хэрэгтэ хизааргүй лашагүй үнэн сэхэ ба ажалшадай интересүүдэй түлөө оролдожо шадаха арад зоной эрхим түлөөлэгшэд гэжэ харуулха хэрэгтэй.

Депутадуудта кандидадуудай түлөө агитаци хадаа һунгагшадые кандидадуудай биографическа мэдээнүүдтэй юрэл танилсуулга бэшэ юм. Партийна организацинууд, этигэмжэтэ нюурнууд ба агитаторнуудай зорилго юуб гэхэдэ, коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй кандидадай түлөө голосовалхадаа манай Эхэ оронойэкономическа ба культурна саашанхи хүгжэлтэ, ажалшадай материальна ба культурна ажабайдалай хэмжээе саг үргэлжэ дээшэлүүлгэ, Советскэ гүрэнэй хүсэ шадалые бэхижүүлгэ хангаһан Коммунистическэ партиин политикын түлөө голосовалхатнай гэжэ һунгагшадта ойлгуулха ябадал болоно.

Кандидадуудай түлөө агитаци хэхэдээ ниитэ-политическэ хүдэлмэриин бүхы формонууд ба аргануудые хэрэглэхэ ёһотой. Уулзалганууд, һунгагшадтаяа кандидадай танилсалга хадаа кандидадай түлөө агитациин шухала нүхэсэл болоно. Эдэ уулзалгануудта ажалшадай олониитын митингнүүд ба суглаануудые зорюулха хэрэгтэй. Тэдэнние һайнаар бэлэдхэхэ, тэрээн тухай хүн зондо саг соонь ба үргэнөөр дуулгаха, кандидадуудтай уулзалгануудта бүхы һунгагшадые хабаадуулха хэрэгтэй.

Партийна ба советскэ организацинууд һунгагшадай үгэнүүдые шагнаха, тэдэнэй дурадхалнуудые саг соонь бэелүүлхэ ба депутадуудта кандидадуудай адресаар хэгдэһэн шүүмжэлхы тэмдэглэлнүүдые наринаар шалган үзэхэ уялгатай.

Һунгуулиин кампаниин бүхы үе соо партийна организацинуудай агитационно-пропагандистска бүхы хүдэлмэри нютагуудтахи ажахын-политическэ бодото зорилгонуудые шиидхэлгэдэ—КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй тогтоолые, парти ба правительствын шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлгэдэ, малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэлгэдэ, хабарай тарилгада жэшээтэ һайнаар бэлэдхэлгэдэ, предприяти бүхэнэй арадайнгаа ажахын түсэбүүдые дүүргэлгэ ба үлүүлэн дүүргэлгэдэ шэглүүлэгдэхэ ёһотой.

Ажалай амжалтануудаар угтахын түлөө

СТАЛИНО. Донбассай проходчигууд СССР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтада бэлэдхэлэй үдэрнүүдтэ «ШБМ—1» гэжэ маркын горнопроходной комбайнуудай бүтээсые дээшэлүүлнэ.

«Сталинуголь» трестын челюскинецүүдэй нэрэмжэтэ № 1 шахтын горнягууд механизаторнуудай мүрысөөе хүтэлбэрилнэ. Фоменковой бригада һунгалтын хүндэлэлдэ хоёр квартальна даалгабари дүүргэхэ гэһэн уялга абаба.

«Никитовка» гэжэ Горловско № 4—5 шахтын комбайнернууд Полянский, Карнаух, Некита гэгшэд партиин ЦК-гэй Хандалгада ехэнүүд амжалтануудаар харюусаа. Горловско горнягууд зэргэлжэ байһан «Снежнянантрацит» трестын механизаторнуудые урижа асараад, тэдээнэй туһаламжаар цэнэ машиные жолоодожо һураһан ба нүүрһэ малталгаяа үдэртөө 12,5 погонно метр штрех хүрэтэр түргэдхөө. Энэ показатель хадаа породо тээдэг машинануудта хүдэлмэрилдэг проходчигуудта гэжэ тогтоогдоһон нормоһоо 7 дахин ехэ болоно.

* * *

ЧИРЧИК. Сталинай нэрэмжэтэ Чирчикскэ электрохимическэ комбинадай аппаратчигууд болон машинистнууд СССР-эй Верховно Соведэй хүндэлэлдэ минеральна үтэгжүүлгэнүүдые үйлэдбэрилхэ гэһэн социалистическэ уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна.

Аппаратчица нүхэр Копосова ехэ амжалта туйлаа. Нүхэр Копосова технологическа һайн условидо хүдэлмэрилхэ зуураа, һарын түрүүшын хахадта 2 мянга шахуу түхэригэй пар алмаба. Аппаратчицанууд нүхэд Зайдинова, Чумак, Литвинова, Кожемякина мүн энэ үе соо ехэ хэмжээнэй электроэнерги болон түүхэй эд алмаһан байна. Тэдээнэй лицевой сүёдүүдтэ хоёр гурбан мянган түхэриг тоологдоно.

Февралиин түрүүшын хахадта аммиачна үйлэдбэрилгын коллективэй алмаһан түүхэй эдээр мянган тонно шахуу минеральна үтэгжүүлгэ бүтээн гаргажа болохо юм.

* * *

БОБРУЙСК. Бүхы һунгагшадта хандаһан КПСС-эй ЦК-гэй Хандалгада харюу болгон судна заһабарилгын заводой хүдэлмэришэд бүхы флотоо болзорһоонь урид табан үдэрөөр урид навигацида бэлэн болгохо гэжэ уялга абаба.

* * *

ОРЕХОВО-ЗУЕВО. Николаевагай нэрэмжэтэ Ореховскэ хлопчатобумажна комбинат февралиин 18-да Львов, Николаев, Казань, мүн оронойбусад городуудта хабар-зунай ассортиментын хэдэн арбаад мянган метр бүд эльгээбэ.

СССР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтын хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаһан бүд нэхэгшэд үйлэдбэрилгээ дээшэлүүлнэ, мүн шэнарыень һайжаруулна. Үнгэрэгшэ жэлэй түрүүшын кварталтай сасуулбал «Майя» гэжэ бүдүүдые гаргалга 8 мянган метрээр дээшэлээ. Эдэ бүдүүд элдэб үнгэтэйнүүд юм.

Ехээр хэрэглэгдэдэг болоһон гоё үнгэтэй «Экстра» гэжэ маркизет бүдүүдые, «Волна», «Пике» болон бусад сортын бүдүүдые бүд нэхэгшэд зунай сезондо ехэ хэмжээгээр бэлэдхэжэ байна.

Февралиин 18. (ТАСС).

Механизм зүбөөр ашаглаһанай үрэ

СССР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтын хүндэлэлдэ манай Асул гэжэ мастерска участогай коллектив ажалай вахтада жагсанхай. Участогай бригада бүхэн квартальна түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө хоорондоо мүрысэжэ байна. Энэ мүрысөөндэ механизаторнууд эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Би мүнөө энэ оной дүрбэдэхи кварталай түсэбөөр ажаллажа эхилэнхэйб. Һүүлдэ халаанайнгаа трактористтай мүрысэхэ зуураа, январь һарын түрүүшын хахадта 500 кубометр модо таллуулхын орондо 700 гаран кубометр таллуулааб. Мартын 14 болотор энэ жэлэйнгээ түсэбые сүм дүүргэхэ гэһэн зорилго урдаа табяад бэелүүлжэ эхилэнхэйб.

Мүнөө модые гэшүүһэнһээнь сэбэрлээд бүтэн зандань таллуулха методээр ажалланабди. Халаан соогоо 50 кубометр модо таллуулхын орондо ходоо 70—80 кубометртэ хүргэнэб. Энэ амжалта хадаа түбхын түрүүн механизмые һайнаар харууһалһанай аша үрэ мүн.

Механизмын хүсые дүүрэн ашаглахын тулада тэрэнние техническэ гуримай ёһоор наринаар харууһалха, заһабарилха хэрэгтэй. Үбэлэй шэмэрүүн хүйтэндэ КТ—12 маркын газогенераторна тракторые илангаяа наринаар харууһалха шухала.

«Модо бэлэдхэлэй промышленностиин гээгдэлые усадхаха тухай» парти, правительствын тогтоол соо механизатор бүхэн хоёр—гурбан мэргэжэлтэй байха ёһотой гэжэ заагдаһан байна. Энэ заабарине дүүргэлтэ болгон би үнгэрһэн жэлдэ үшөө нэгэ—3-дахи классай шофёрой мэргэжэлтэй болонхойб. Мүнөө би 2-дохи классай шофёрой эрхэ абахын тула сүлөөтэй сагтаа техническэ литература уншанаб.

Манай участогта механизаторска курса һаяхан дүүргэһэн залуу нүхэд ерээд, тракторчистнуудай туһалагшадаар ажаллажа байна. Тэдэнэр теоретическэ һайн бэлэдхэлтэй байбашье, практика дээрээ ядалдана. Залуу нүхэдые мэргэжэл ехэтэй, техникэдэ дуратай механизаторнууд болгожо табиха гээшэ манай уялга бшуу. Би өөрынгөө туһалагшые март һара болотор практикада һургажа, хэрэг ажалаа мэдэхэ тракторист болгохо зорилго урдаа табинхайб.

Н. Мягков, Шулуутайн леспромхозой тракторист.

Колхознигуудай ехэ олзо

Намар-үбэлэй сагта полинууд дээрээ агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые горьтойхоноор хээд, саашадаа МТС-эй механизаторнуудтай нигта холбоотойгоор ажаллажа, хабарай тарилга болон намарай ургаса хуряалгые эрхим болзорнуудта үнгэргэһэнэйнгөө ашаар Хориин аймагай «Заветы Ильича» колхозой гэшүүд үнгэрһэн жэлдэ илангаяа ороойото культурануудай баян ургаса хуряагаа. Энэнэй ашаар колхоз гүрэнтэйгөө сүм тоосоод, эрхим шанартай оороһоор үрэһэнэй болон бусад фондонуудые хаажа, колхознигуудайнгаа ажалта үдэртэ 4 килограмм таряа, 1 түхэриг 90 мүнгэ хубааһан байна. Зарим колхознигууд, жэшээлхэдэ, адуушан Дашанима Будаев гэр бүлөөрөө ажалта үдэртөө 700 шахуу пүүд таряа, 4175 түхэриг мүнгэ абаа. Энэ адуушан үнгэрһэн жэлдэ даажа байһан 37 гүүнһээ 34 унага абажа, бултыень һайнаар түлжүүлһэн байна. Эндэ хүдэлмэрилдэг Бургалтайн МТС-эй нэгэдэхи тракторна бригадын бригадир Гонгор Машеев 1511 ажалта үдэр оложо, 53 центнер оороһо, 3000 шахуу түхэриг мүнгэ абаа. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг бригада элдүүрилһэн газарайнгаа гектар бүриһөө дунда зэргээр 16 центнер таряа хуряагаа. Мүнөө нүхэр Машеев хүдөө ажахын түрүүшүүлэй Бүхэроссийска зүблөөндэ хабаадахаяа Москва город мордонхой.

Үнгэрһэн жэлдэ оролдосотойгоор ажаллажа ороһо тарянай баян ургаса хуряаһан энэ колхозой гэшүүд мүнөө полинууд дээрээ агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые һайнаар үнгэргэжэ ба ниитынгээ малай үбэлжэлгэдэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлжэ байна. Һүүлэй үедэ СССР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөн колхознигуудай дунда үдэр эрхэ бүри үргэнөөр дэлгэрнэ. Колхозой 29 коммунистнууд, 33 комсомолецууд болон бусад эдэбхитэд үргэн олон колхознигуудай дунда һунгалтын материалнуудаар агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа эхилээ.

В. Лубсанов.

Фермын улаан буланда

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой племенной һүнэй-товарна фермын (Курумкан) бүхы байранууд һайнаар түхеэрэгдэнхэй, тэндэ улаан булан, бани бии.

Фермын һаруул сэбэр улаан булан портредүүд, плакадууд ба КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй холбоотой лозунгнуудаар, фотомонтажаар шэмэглэгдэһэн, мүн тэндэнь шатар, домино, даам, элдэб номууд, шэнэ газетэ, журналнууд бии. Малшад сүлөөтэй сагаа улаан булан дахаа культурнаар үнгэргэнэ. Тэдэнэртэ һарадаа хоёр дахин кино харуулагдана. Фермын хүдэлмэрилэгшэд зоотехническэ курсада һуралсана. Курсые Баргажанай МТС-эй зоотехник Л. Дармаин хүтэлбэрилдэг юм.

СССР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсоод, малшад үбэлжэлгые эрхимээр үнгэргэхын түлөө тэмсэжэ байна.

12 процент тэжээл арьбалһан, малаа тобир тарганаар ондо оруулжа байһан һаалишан Н. Ухинова январь һарын дүнгөөр мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана.

Мүнөө фермын улаан булан агитпункт болгогдонхой. Эндэ агитатор Сансанов малшадай дунда ниитэ-ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулна.

Б. Будиев.

Улан-Удын Ленинэй орденто ПВЗ-гэй коллектив Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтые ажалай амжалтаар угтахын тула тэмсэжэ байна. Энэ заводой инструментальна цехын токарь комсомолка Ольга Лисина үдэрэйнгөө даалгабарине 180—200 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Лисина ажаллажа байна.

А. Мантаевай фото.

Ажалта үдэртэ 18 түхэриг

Урдань харанхы мунхаг, үгытэй ядуу ажабайдалтай байһан холын Хойто-Байгалай аймагай ажалшад мүнөө культурнаар, хүхюун сэнгэлигээр ажаһуудаг болоо. Үнгэрһэн жэлдэ аймагай колхозууд хүдэлмэриингөө хүсые зүбөөр хубаарилан табиһанай ба эбтэй һайнаар ажалаһанай ашаар олзо доход ехээр олоһон байна. Жэшээлхэдэ, Калининай нэрэмжэтэ колхоз үнгэрһэн жэлэй ажалта үдэр бүхэндэ 18 түхэриг 50 мүнгэ, 150 грамм мяха хубаагаа. Колхозой суута ангуушан эвенк коммунист Михайл Агдырель гэр бүлөөрөө хамта 31189 түхэриг, 100 гаран килограмм мяха ажалта үдэртөө абаба. Һаяхан мүнгөө абахатаяа хамта нүхэр Агдырель магазинһаа сеткэтэй оро, оёдолой машина, буу, хубсаһа болон бусад үнэтэ эд бараануудые, хамта 10 мянган түхэригтэ абаба.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз гэшүүдэйнгээ ажалта үдэртэ 14 түхэриг 43 мүнгэ, 163 грамм мяха, мүн тоһо, загаһа болон хүдөө ажахын бусад продуктнуудые хубаагаа. Колхозой ахалагша моришон нүхэр Семушевай һара бүриин салин хүлһые тооложо үзэхэдэ 2000 түхэриг болоно. Тэрээнһээ гадна энэ колхозник ажалта үдэртөө 3 шахуу центнер мяха, 10 килограмм тоһо абаа.

Сталинай нэрэмжэтэ колхоз гэшүүдэйнгээ ажалта үдэртэ 7 түхэриг мүнгэ хубаагаа. Мүнөө аймагай колхозуудай гэшүүд үнгэрһэн жэлдэ туйлаһан амжалтануудаараа һанаагаа амарангүй СССР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоод, загаһа, ан бариха гүрэнэй түсэб үлүүлэн дүүргэхын түлөө эршэмтэйгээр ажаллажа байна.

Д. Колмаков.

Залуушуулай үүсхэл

МУХАРШЭБЭР. (Телефоноор абтаба). Оронойбүхы һунгагшадта партиин Центральна Комитедэй хандаһан Хандалгатай аймагай һунгагшадые танилсуулха талаар семинарнууд үнгэргэгдэбэ. Мүнөө колхознигуудай, механизаторнуудай, хүдэлмэришэдэй дунда тус Хандалга тухай хөөрэлдөөнүүд, уншалганууд болоно.

Малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын, хабарай тарилгада эрхимээр бэлэдхэхын түлөө тэмсэлдэ залуу һунгагшад эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Гашейн МТС-эй комсомолецууд болон залуушуул хамта 50 хүн воскресник эмхидхэжэ, «Гигант» колхозой малажалай фермэнүүдтэ тэжээл зөөлсэбэ.

Подлападка тосхоной залуушуул һунгалтын үдэрэй хүндэлэлдэ хабарай тарилгада бэлэдхэлгые шамдуулха гэжэ шиидэнхэй. Тэдэнэр амаралтын үдэрнүүдтэ Маленковой нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ гаража саһа тогтооно, мүн шубуунай аргал, үнэһэ суглуулна.

Шанартайгаар заһабарилна

Сэлэнгын аймагай колхозууд, промышленна предприятинууд бүгэдээрэдэй һайндэрэй—һунгалтын үдэрэй хүндэлэлдэ социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ байна. Тэдэнэй тоодо Селендумын мотор заһабарилгын заводойхид энэ мүрысөөндэ хабаадалсаад, эршэмтэйгээр ажаллана.

Тракторнууд, автомашинанууд ба хүдөө ажахын бусад машинануудые заһабарилха талаар квартални түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэн һунгалтын үдэрые угтаха гэһэн уялга тэдэнэр абаа һэн. Мүнөө тэрэнь бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байна.

Заводой цех бүхэн хоорондоо зоримгойгоор мүрысэнэ. Зэд хайлуулагша нүхэр Дашиев, токарьнууд Шишков, Кунаев, Шоймполов ба формовщица Стругл ова гэгшэд мүрысөөнэй түрүүшүүл болонхой. Тэдэнэр үдэрэйнгөө нормые 40—50 процентээр үлүүлэн дүүргэхэ зуураа, машинануудай частьнуудые һайн шанартайгаар заһабарилна.

Б. Гудржиев.

СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудта кандидадуудтай һунгагшадай уулзалга

СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудта кандидадуудтай һунгагшадай уулзалга оронойгородууд болон тосхонуудта боложо байна.

Ивановска һунгуулиин городской округой һунгагшад депутадта кандидат Ивановска меланжева комбинадай мастерай туһалагша А. В. Кучеровтай уулзаба.

Куйбышевска һунгуулиин городской округһоо депутадта кандидат «Автотрактородеталь» заводой хүдэлмэришэн А. Р. Петрясеватай һунгагшад уулзаба.

Депутадта кандидат Первоуральска новотрубна заводой трубопрокатна цехын мастер И. И. Чурсиновтай олон хүнэй хабаадалгатай һунгагшадай уулзалга Первоуральска округто (Свердловско область) болобо. Һунгуулиин Севернэ округой һунгагшад (Вологда) депутадта кандидат ВЛКСМ-эй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь А. Н. Шелепинтэй уулзаба. Ленинскэ округой (Киев город) һунгагшад депутадта кандидат — металлургическа түхеэрэлгын Днепропетровско заводой главна металлургын орлогшо инженер Н. И. Стрельниковатай уулзаба.

Мукачевска округой һунгагшад депутадта кандидат «Закарпатская правда» колхозой звеньевой Т. Н. Габовдатай уулзаба.

Депутадта кандидадууд шулуушад К. А. Кярбер, врач Э. Я. Лухт гэгшэдтэй һунгагшадай уулзалга Таллинда болоо.

(ТАСС).

Советскэ Армиин ба Далайн-Сэрэгэй Флодой 36 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай заседани

Февралиин 18-да Союзуудай байшангай колонно зал соо Свердловско районой хүдэлмэришэд, албахаагшад, партийна, советскэ болон ниитын организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд олоороо суглараа. СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй 36 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай заседани эндэ болоо. Советскэ Армиин ба Далайн-Сэрэгэй Флодой алдарта дайшалхы зам тухай элидхэлые генерал-лейтенант М. А. Козлов хэбэ.

Коминтерновскэ районой ажалшадай баярай заседани дээрэ адмирал Н. Е. Басистый, Тимирязевска районой ажалшадай баярай заседани дээрэ генерал-лейтенант В. М. Лайок элидхэл хэбэ.

(ТАСС).

Манай кандидадууд

МИТИН Марк Борисович

СССР-эй Наукануудай академиин Зүүн-Сибириин филиалай, Читын гүрэнэй педагогическа институдай научна хүдэлмэрилэгшэдэй, багшанарай, албахаагшадай ба студентнүүдэй суглаанууд, Улан-Удын шэлэн механизированнэ заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшад РСФСР-һээ һунгаха һуңгуулиин № 24 Иркутска округһоо Национальностьнуудай Советэй депутадта кандидадаар академик, философско наукануудай доктор нүхэр Митин Марк Борисовичые дэбжүүлээ.

Нүхэр Митинэй кандидатурые Иркутска ба Читын областьнуудай, Красноярска хизаарай, Бурят-Монголой АССР-эй, Якутска АССР-эй ба Тувын автономно областиин предприятинуудай, һуралсалай газарнуудай олон тоото коллективүүд, колхознигуудай суглаанууд дэмжэбэ.

Митин Марк Борисович 1901 ондо, Украинска ССР-эй Житомир городто түрэһэн байна, 1919 онһоо КПСС-эй гэшүүн юм.

М. Б. Митин бага наһатайһаа хүдэлмэрилжэ эхилээ юм. 1914 онһоо 1919 он хүрэтэр Житомирско банкын бэшэг зөөгшөөр ба буулгабарилан бэшэгшээр хүдэлмэрилөө.

Нүхэр Митин 1919—1921 онуудта комсомолой Подольско губкомдо ба Украиныи комсомолой ЦК-да хүтэлбэрилхы комсомольско хүдэлмэри эрхилһэн байна. 1921 — 1922 онуудай үеэр Киев городтохи Свердловэй нэрэмжэтэ комвузда һураа. Комвуз дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр нүхэр Митин Москвагай Трехгорно мануфактурын һуралсалай комбинадта пропагандистска ба багшын хүдэлмэридэ байһан, удаань Улаан Армида алба хэһэн юм.

1925—1929 онуудта нүхэр Митин Улаан профессурын институтда һуралсаба. Нүхэр Митин институт дүүргээд, Н. К. Крупскаягай нэрэмжэтэ Коммунистическэ хүмүүжүүлгын академиин директорэй орлогшо болгогдожо томилогдоһон, 1930 онһоо Улаан профессурын институдай директорэй орлогшоор хүдэлмэрилһэн байна. Нүхэр Митин 1932 ондо СССР-эй Наукануудай академиин философиин институдай директорэй орлогшо болгогдоо.

1939 ондо нүхэр Митин КПСС-эй ЦК-гэй дэргэдэхи Маркс—Энгельс—Ленинэй институдай директорээр баталагдаа һэн. Энэ хүдэлмэридөө 1944 он хүрэтэр байба. Тэрээнһээ гадна, 1939 онһоо 1945 он хүрэтэр «Большевик» журналай редколлегиин гэшүүн, 1941—1946 онуудта СССР-эй Наукануудай академиин Президиумэй гэшүүн байгаа.

Марк Борисович Митин — советскэ наукын элитэ ехэ ажал-ябуулагшадай нэгэн мүн. Философско наука хүгжөөлгэдэ тэрэнэй түйлаһан габьяануудынь Сталинска шангаар тэмдэглэгдээ. Тэрээндэ философско наукануудай докторой нэрэзэргэ олгогдонхой.

Нүхэр Митин Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XIX съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гэй гэшүүн болгогдон һунгагдаа.

Нүхэр Митин СССР-эй гурбадахи зарлалай Верховно Советэй депутат юм.

Нүхэр Митин — Коммунистическэ партиин үнэн хүбүүн, СССР-эй Верховно Советэй депутадта эрхим кандидат.

ЗЭДЫН АЙМАГТА

МАЛШАДТА КОМСОМОЛЕЦУУДАЙ ТУҺАЛАМЖА

Һаяхан аймагай центрын комсомолецуудһаа бүридэһэн агитбригада нүхэр Ж. Жаргалоной хүтэлбэри доро Чапаевай нэрэмжэтэ колхозой МТФ-дэ ябаба. Тус бригада СССР-эй Верховно Советдэ һунгаха һунгуулиин Дүримтэй колхознигуудые танилсуулһан, гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Берлинскэ зүблөөн тушаа хөөрэлдөө үнгэргэһэн байна.

Мүн агитбригадынхид тэндэ «Дайшалхы хуудаһа» гаргалсаһан, малай байрануудые сэбэрлэлсэһэн, малшадай гэрнүүдые плакат, лозунгнуудаар шэмэһэн байха юм.

ҮНДЭР УРГАСЫН ТҮЛӨӨ

Үнгэрһэн жэлдэ Чапаевай нэрэмжэтэ колхозой тэжээл бэлэдхэлэй бригада һайн дүн харуулжа, республиканска выставкэдэ хабаадалсаад, хоёрдохи шатын дипломдо хүртөө һэн.

Мүнөө бригадын коллектив үндэр ургаса абахын тула эртээнһээ оролдожо, сабшалан дээрээ 3255 тонно наг шэбхэ гаргаа. Саһанай хайлахада сабшаланайнгаа газар сэбэрлэжэ захалха юм. Бригадын гэшүүд мүн тэжээл шэрэхэ ба бусад хүдэлмэридэнь фермын малшадта туһалалсана.

БАРИЛГЫН МОДО БЭЛДЭХЭ ДЕКАДНИК

Партиин айкомой бюрогой ба аймгүйсэдкомой шиидхэбэрээр февралиин 1-һээ 10 болотор зоотехническэ барилгын модо бэлдэхэ декадник аймаг дотор үнгэргэгдэһэн байна.

Чапаевай, Молотовой ба Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд декаднигта эдэбхитэйгээр хабаадалсаба.

Энэ хүдэлмэри нёдондо жэлэйхидэ орходоо нилээд һайнаар ябуулагдаа. Һүүлэй мэдээнэй ёһоор аймаг дотор 4 мянга шахуу кубометр барилгын модон бэлэдхэгдэнхэй.

Л. Бондаренко.

Оролдосотойгоор ажалладаг библиотекарь

Мария Даниловна Амплеева 1951 онһоо хойшо Хориин аймагай «Победа» колхоздохи Хасууртайн хүдөөгэй библиотекые даагшаар хүдэлмэрилжэ байна. Нүхэр Амплеева даалгабарига ажалдаа харюусалгатайгаар хандадаг, библиотекынгээ хүдэлмэрие һайжаруулхын түлөө саг үргэлжэ оролдон ажалладаг юм. Тиимэһээнь «Мария Даниловнагай хүдэлмэрилдэг болоһоор библиотекымнай ажал нилээд һайжараа юм» гэжэ Хасууртай тосхоной колхознигууд хөөрэлдэдэг байна.

Үнэхөөрөө тус библиотекэдэ орожо ерэхэдэ урин дулаахан, уран гоёор шэмэглэгдэнхэй байдаг. «Ленинско-сталинска комсомол», «Ленин ба Сталин», «Колхозно газар дайда сэсэглэнэ» гэһэн гоё һайхан үнгэтэ фотомонтажууд харагдана. Мүн хүдөө ажахын литературын, партиин XIX съездын ба сентябрьска Пленумэй материалнуудаар, һунгалта тухай мүн «Марксизм-ленинизмын теорие шудалагшадта туһаламжа» гэһэн номуудай болон элдэб брошюрануудай выставкэнүүд түхеэрэгдэнхэй. Тиихэдэ мартын 14-дэ болохо СССР-эй Верховно Советэй һунгалтые ажалай шэнэ амжалтануудаар угтахые уряалһан лозунг улаан бүд дээрэ аржытар бэшээтэй байна. Эдэ бүгэдые библиотекарь Мария Даниловна уран гараа гаргажа түхеэрээ юм.

Мүн нүхэр Амплеева уранһайханай номуудые уншагшадта үгэхынгөө хажуугаар, мүнөө үедэ партиин ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй тогтоолые үргэн ниитэ колхознигуудта ойлгуулан тайлбариллаг байна. Тиихэдэ тус библиотекэ Сталинска шангай лауреадуудай зохёолнуудаар уншагшадай конференцинүүдые үнгэргэдэг юм. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлэй хоёрдохи хахад соо Н. Островскиин «Булад яажа хатуужааб», А. Фадеевэй «Залуу Гварди», Г. Николаевагай «Таряа хадалга» гэһэн номуудаар уншагшадай конференцинүүдые, Л. Толстойн творчество тухай литературна вечер үнгэргэһэн байна. Мүн библиотекэ 1954 оной нэгэдэхи квартал соо С. Бабаевскиин «Алтан Одоной кавалер», «Газар дээгүүр сасарһан гэрэл» гэһэн номуудаар уншагшадай конференцинүүдые, мүн «Һунгалта—ж... орондо бүгэдэарадай баясхал... һайндэр» гэһэн темээр залуу һ... шадай вечер үнгэргэхөөр бэлэд... байна. Конференци болон вечер... дые үнгэргэхэ хэрэгтэ эндэхи... суууртайн дунда һургуулиин б... нар ба һурагшад, хүдөөгэй ... хаагшад болон колхознигууд эд... тэйгээр хабаадалсадаг юм. Тии... библиотекарь нүхэр Амплеева э... ажалайнгаа ашаар уншагш... библиотекын эдэбхитэдэй тоо... лээд олошоруулһан байна. ... шээлхэдэ, 3 жэлэй саада тээ ... доо 300 хүрэхэгүй уншагша... һаа, мүнөө эндэ 600 гаран ун... шад тоологдоно. Эдээн соохоо ... гараниинь эдэбхитэй уншагша... Эдэнэй дунда гэрэй эзэн эхэнэр... юрын колхознигууд, һургу... багшанар болон һурагшад, ... тэнүүдэй малшадшье бии. ... нэр үнгэрэгшэ жэлдэ 2000 гаран ... дэб номуудые уншаһан байна. ... лиотекын номуудайнь фонд жэл... хэ бүри ехэ болоно, мүнөө эндэ ... гаран элдэб номууд тоологд... Тиихэдэ һайшаагдаһан ба шэнэ ... муудай список табигдадаг. ... «Мүнөөдэр газетэдэ» гэһэн ... бии болгогдонхой. Мүн эндэ 4 ... дэл библиотекэнүүд хүдэлмэр...

Нүхэр Амплеева библиотекын... хим даагша байхаһаа гадна, ... хитэй агитатор юм. Мүнөө энэ... хондо хоёр агитпункт хүдэлмэри... Тэрэнэй нэгэниинь тус библио... соо бии болгогдонхой. Эндэ үд... лэн хүнүүд олоороо сугларжа, ... һонин газетэ, журналнуудые ... хаһаа гадна, нүхэр Амплеева ... хөөрөөнүүдые дуратайгаар шагн... байна. Жэшээтэ библиотекарь ... Амплеева эрхим ажалайнгаа ... БМАССР-эй Верховно Сове... хүндэлэлэй грамотаар шагнагд... ба олон удаа уншагшадай һайш... да хүртэһэн байха юм.

Ц. Дандар...
манай корреспон...

Дутагдалнуудые дары усадхаха шухала

СССР-эй Верховно Советдэ һунгаха һунгуулиин кампаниин үедэ 2 мянга гаран агитаторнууд районоймнай һунгагшадай дунда агитационно хүдэлмэри ябуулна гэжэ партиин Железнодорожно райкомой секретарь нүхэр Курдюков тоолоно.

Гэхэ зуура, эндэхи агитколлективүүдэй, агитпунктнуудай хүдэлмэридэ ехэхэн дутагдалнууд бии. Хирпиисын заводой, кондукторска резервын ба промбыткомбинадай парторганизацинуудай агитаторнууд даалгагдаһан хүдэлмэридөө харюусалгагүйгөөр хандана. Эндэхи олохон агитаторнууд һунгагшадай дунда мүнөө болотор хөөрэлдөө үнгэргөөдүй байна. Һунгуулиин № 47 участогай агитаторнууд нүхэд Кирилов, Акимов гэгшэд даалгагдаһан участогуудтаа нэгэшье удаа гараадүй. Эндэхи агитпунктнууд, жэшээнь, һунгуу... № 51 участогай агитпункт ... хүрэтэр һайнаар бэлэдхэгдээдү... руулан ойлгуулха агитаци эндэ... хидхэгдээгүй. Журналнууд, бро... ранууд, газетэнүүдээршье хан... даагүй байна. Ханын газетэ, «... шалхы хуудаһанууд» гаргагдан...

Библиотекэнүүд агитаторнуу... болон һунгагшадта саг үргэл... туһаламжа үзүүлхэ ёһотой ба... Теэд тиимэ туһаламжа, жэшэ... түмэр замай техникумэй, пар... райкомой библиотекэнүүдэй зү... үзүүлэгдэнэгүй.

Харуулан ойлгуулха агитаци һ... район дотор үшөө эмхидхэгдэ... гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Эдэ бүхы дутагдалнуудаа д... усадхаха хэрэгтэй.

М. Гарма...

Нэмэлтэ түлэбэри абаба

Партиин ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй тогтоолые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө Хориин аймагай Калининай нэрэмжэтэ томодхогдоһон колхозой олон малшад бага бэшэ оролдолго гаргажа, амжалта туйлана. Һаяхан колхозой правлени түрүү малшад, үнеэшэдтэ ажалай нэмэлтэ түлэбэри үгэбэ. Малшад Цыренжапов Бальжнй, Рабданов Балдан, үнеэшэн Базарова Цыбан ба бусад 1—1 тугал, гахайшан Гончаров Лазарь 5 поршоонхо абаһан байна.

Мүнөө колхозой бүхы гэшүүд СССР-эй Верховно Советдэ һунгаха һунгалтые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө ажалайнгаа эдэбхиие улам дээшэлүүлнэ.

Г. Цыренов.

Недели бүхэндэ лекци, элидхэлнүүд үнгэргэгдэнэ

КЫРЕН. Партиин Түнхэнэй айком советскэ һунгагшадта КПСС-эй ЦК-гэй хандаһан Хандалгые олон ниитэдэ һайнаар ойлгуулха зорилготойгоор Түнхэн, Тооро, Кырен тосхонуудта агитаторнуудай кустовой семинарнуудые үнгэргөө. Түнхэнэй аймаг дотор хамта дээрээ 600 гаран агитаторнууд партиин ЦК-гэй Хандалгатай һунгагшадые танилсуулна, партиин дотоодын ба гадаадын политика тухай, советскэ һунгуулиин системэ тухай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ. Агитпункт бүхэндэ неделидээ нэгэнһээ үсөөн бэшэ лекци болон элидхэлнүүд һунгагшадта уншагдана. Хүдөөгэй самодеятельностиин коллективүүд һунгагшадта һонирхолтой концертнүүдые харуулна.

Парторганизацинуудай секретарьнуудай зүблөөн

КПСС-эй Улан-Удын городской райком предприятинуудай, эмхи зургаануудай ба һургуулинуудай партийна эхин организацинуудай секретарьнуудай зүблөө үнгэргэбэ. Эндэ «Партийна гэгээрэлэй хэмжээе дээшэлүүлхэ талаар партийна организацинуудай зорилгонууд тухай» элидхэл партиин обкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша нүхэр Ажгибков хэбэ.

Мүн һунгагшадай дундахи агитационно-ниитын хүдэлмэри тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ.

АГИТПУНКТДА

Һунгуулиин кампани үшөө эхилээдүй байгаа. Племенной фермын һаалишад сүлөөтэй сагтаа бултадаа сугларжа һони һонин номуудые, газетэ, журналнуудые заримдаа уншаха аргагүй байдаг һэн. Теэд өөһэдынгөө хүдэлмэри тухай, һанажа ябаһан һанал бодол тухай тэдэнэр сүлөөтэй сагтаа хөөрэлдэхэ ехэ дуратай байдаг һэн.

Һунгуулиин кампаниин үшөө эхилээдүй байхада һаалишадта агитатор Дулгор Манидариевна Шагдырова эльгээгдэһэн байгаа. Һаалишадай дунда агитационно хүдэлмэри муугаар ябуулагдажа байһые агитатор эндэ ерэн сасуугаа обёороодхибо.

Дулгор Манидариевна фермые даагша Шагжа Содномовтой уулзажа, һаалишадай ажабайдал тухай хөөрэлдэбэ. Тэдэнэр энэ фермэдэ улаан булан нээхэ тухай колхозой правлениидэ ба партийна организацида хандаха гэжэ шиидэһэн байгаа.

Энээниие һаалишад удааншье хүлеэгээгүй, мүнөө эндэ улаан булан нээгдэнхэй.

Племенной фермые даагша Шагжа Содномов уужам һаруул улаан булан соогоо һаалишадаа суглуулжа ажал хүдэлмэри тухайгаа мүнөө хөөрэлдэдэг, урдаа табигдаһан зорилгонуудаа зүбшэн хэлсэдэг юм. Ниитэ-политическэ хүдэлмэри Шагжа Содномов мүнөө гансаараа ябуулхаяа болинхой. Тэрээндэ агитатор Дулгор Манидариевна саг үргэлжэ туһална. Тэрэ хадаа тус фермын эрхим һаалишад Жамбалова, Жапова, Раднажапова гэгшэдэй түрүү дүй дүршэл тухай хөөрэжэ үгэдэг. Эдэ һаалишад үнгэрэгшэ жэлдэ даалгабарита үнеэн бүриһөө 2 мянга гаран литр һү һааһан байна.

Удаадахи хөөрэлдөөндөө ехэ оролдосотойгоор бэлэдхээ. Коммунистка Дулгор Манидариевна 1953 ондо үнеэн бүхэнһөө 3048 литр һү һааһан Маленковой нэрэмжэтэ колхозой племфермын һаалишан Янжима Лумбуновагай хүдэлмэри тухай КПСС-эй Сэлэнгын айкомой бюрогой тогтоолтой һайнаар танилсаа. Тиин агитатор Дулгор Манидариевна тус фермын үнеэн бүхэнһөө 5000 литр һү һаажа шадаха байнабди гэжэ удаадахи заняти дээрээ һаалишадта ойлгуулжа үгэбэ. Юуб гэбэл, Янжима Лумбунова 1954 ондо үнеэн бүхэнһөө 5000 литрһээ доошо бэшэ һү һааха гэһэн уялга абаһан байна.

Агитатор Дулгор Манидариевна фермэдэ ошохынгоо урда тээ хөөрэлдөөнэйнгөө дэлгэрэнгы түсэб зохёоһон байгаа. Өөрынгөө түсэб соо ингэжэ тэрэ бэшэнэ:

«Эбэртэ бодо малай элбэг ехэ ашаг шэмэ болбол: а) һайнаар эдеэлүүлһэн, б) зүбөөр харууһалһан ба в) шадамараар һааһан дээрэһээ болодог».

Саашань Дулгор Манидариевна эдээн тухайда дэлгэрэнгыгээр бодожо үзэһэн байгаа. Йлангаяа малые эдеэлүүлгэ тухай өөрынгөө хөөрэлдөөнэй түрүүшын бүлэгые бүри тодорхойгоор хэлэхэ түсэб табяа. Ноёхоной һаалишан Янжима Лумбунова мал бүхэндөө тэрээнэй амидын шэгнүүр болон, ашаг шэмэ үгэхэ шадабари дээрэһээнь тааруулан үбһэ тэжээл үгэдэг байна. Энээн тухайда дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэ. Мүн Янжима Лумбунова болбол үбһэ тэжээлые малда үгэхын урда тээ кормоцех соогоо тэрээниие һайнаар буйлуулдаг юм. Бүдүүн тэжээлые хэрчэжэ паарилдаг, концентрадые эһээдэг байха юм.

Племфермын һаалишад малнуудаа һайнаар эдеэлүүлжэ шададаг байбашье, түрүү колхозой эрхим һаалишанай дүй дүршэл тухай ехээр һонирхоһон байна. Тэдэнэр агитатораа олон тоото асуудалнуудые һураһан байгаа. Тэдэнэр Янжима Лумбуновагай дүй дүршэлые шудалха гэжэ шиидэбэ. Агитаторай энэ хөөрэлдөөн Сталинай нэрэмжэтэ колхозой үүлтэртэ малай фермын хүдэлмэрилэгшэдэй үйлэдбэриин зүблөөн дээрэ болоһон байха юм. Һаалишад Маленковой нэрэмжэтэ артелиин үүлтэртэ малай фермын амжалтануудтал адли амжалтануудые туйлахын түлөө хүдэлмэреэ яажа һайжаруулха тухайгаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэлдэһэн байна. Мүн энэ зүблөөн дээрэ тэдэнэр дамжуулгын Улаан тугые барижа байһан аймагай центрын колхозой һүнэй-товарна фермые социалистическэ мүрысөөндэ уриха гэжэ шиидэбэ.

Энэ үүлтэртэ малай фермэдэ һү һаалга хэлбэришэгүйгөөр улам дээшэлжэ байна гэжэ энэ үйлэдбэриин зүблөөнэй һүүлээр агитаторай гарагадаг «дайшалхы хуудаһан» дээрэ бэшэгдэһэн байгаа.

Загастайда һаяхан малшадай ниитэ колхозно зүблөөн үнгэржэ, фермэнүүдэй хоорондын социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүд бүридхэгдэһэн байха юм. Энэ зүблөөн дээрэ үүлтэртэ малай фермын һаалишан комсомолка Нина Бударинчинова халуунаар үгэ хэлэбэ. Социалистическэ мүрысөөндэ бүхы коллективээ хабадуулаа һаа, ямар ехэ амжалтанууд туйлагдаха байгааб гэжэ тэрэ хөөрэбэ. Жэшээнь, үүлтэртэ малай фермын, мүн зарим жииэй малай фермэнүүдэй үнеэдшье дулаан байрада байлгагдажа, һайнаар тэжээгдэхэдээ январь һара соошье зунай үеынхидэ орходоо үлүү ехэ һү үгэдэг болоһон байгаа.

Үүлтэртэ малай фермын һаалишад энэ социалистическэ мүрысөөндэ илажа гараад, колхозойнгоо дамжуулгын Улаан туг абаһан байна.

Үүлтэртэ малай фермын энэ ехэ илалтадань агитатор Дулгор Манидариевнагай хубита ехэхэн бии. Дулгор Манидариевна эндэ социалистическэ мүрысөө һайнаар эмхидхэжэ, партиин ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй тогтоолые дүүргэхын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэнэ.

Мүрысөө эмхидхэгшэ агитатор Дулгор Манидариевна гансаараа бэшэ юм. Тэрээнэй жэшээе бусад олон агитаторнууд дахадаг.

Манай эндэ Загастайда хүдөөгэй интеллигентнэртэй хамтадаа колхозой эдэбхитэд арад зоной дунда агитационно хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулна. Колхозно агитаторнууд болон багшанар, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй энэ хани барисаань иланганяа һунгуулиин кампаниин үдэрнүүдтэ тодо һайнаар харагдана.

Мүнөө үедэ агроном ба зоотехник, багшанар ба врачууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд уншалгын байшанда, малай фермэнүүдтэ, колхознигуудай гэрнүүдтэ хүндэтэ айлшадынь болонхой. Тэдэ агитаторнуудаар хүдэлмэрилхэ зуураа, хүдөө ажахын элдэб янзын темэнүүдээр хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг, колхознигуудта партиин ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые тайлбарилан ойлгуулжа үгэдэг байха юм.

СССР-эй Верховно Советдэ һунгаха һунгалтын бэлэдхэлэй үедэ манай нютагай бүхы олониитын-политическэ хүдэлмэри һунгуулиин участогай дэргэдэхи агитпунктда ябуулагдадаг.

Манай агитпункт болбол фермэнүүдтэ, бригадануудта, колхозно үрхэтэ айлнуудта СССР-эй Верховно Советэй депутадта дэбжүүлэгдэһэн кандидадай түлөө агитаци хэлгээр өөрынгөө хүдэлмэрие хизаарладаггүй байха юм.

Һунгуулиин участогай дэргэдэхи агитпункт болбол Сталинай нэрэмжэтэ колхозой ба дунда һургуулиин партийна организацинуудай баталһан түсэбөөр хүдэлмэрилдэг байна. Агитпунктын дэргэдэ һунгуулиин Участково комиссиин түрүүлэгшэ Е. Ц. Бадмажаповагай хүтэлбэри доро тус комиссиин гэшүүдэй дежурство тогтоогдонхой. Тэдэнэртэй хамта агитаторнууд дежурлажа байдаг.

Агитпунктда дежурлагшад һунгуулиин хуули тухай консультаци һунгагшадта үгэдэг, Коммунистическэ парти, Советскэ правительствын тогтоолнуудые тэдэнэртэ ойлгуулан тайлбарилдаг.

Манай хүдөөгэй лектори һунгагшадай дунда СССР-эй Конституци тухай, советскэ һунгуулиин системэ тухай, КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй тогтоол тухай, мүн научно-атеистическэ болон бусад темэнүүдээр лекцинүүдые, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг.

Колхознигуудай культурна эрилтэнүүд айхабтар ехээр дээшэлээ. Росситай Украиныи нэгэдэһээр 300 жэлэй ойн үдэртэ зорюулагдаһан түрүүшын концерт һунгагшадта манай харуулаад байхада, уранһайханай самодеятельностиин иимэ вечернүүдые хододоо үнгэргэжэ байгыт гэһэн эрилтэтэйгээр колхознигууд манда хандаһан байна. Тэдэнэр манай агитпунктын байдаг уншалгын байшан соо ээлжээтэ зүжэг харуулхаар мүнөө бэлэдхэжэ байна. Уншалгын байшанда колхозно ба һургуулиин хоёр драматическа кружогууд хүдэлмэрилнэ.

Манай Загастай нютаг һунгуулиин кампаниин үедэ 10—10 үрхэтэ айлнуудаар агитаторнуудта хуб... рилагдаһан байна.

БМАССР-эй Верховно Сове... депутат Р. О. Очиров, дунда һург... лиин һуралсалай талые даа... Н. М. Бурушкина, манай колхо... эмхидхэгшэдэй нэгэн Н. Г. Бади... эхин классуудай багша О. С. Ам... лонова болон бусад манай ... агитаторнууд юм. Тэдэнэр СС... эй Верховно Советэй депутаду... кандидадуудаар дэбжүүлэгд... КПСС-эй обкомой нэгэдэхи се... тарь Александр Уладаевич Хах... вай, Маленковой нэрэмжэтэ ... колхозой түрүүлэгшэ Дмитрий ... буевич Мункожаповай, акаде... Марк Борисович Митинэй түлөө... дамар һайнаар агитаци ябуулна.

Эдэ эрхим агитаторнууд поли... ческэ хүдэлмэреэ өөрынгөө ... хозой урда табигдаһан бо... зорилгонуудтай холбодог байха... Энэ талаар агитатор Д. М. Шаг... рова эрхим жэшээ харуулна.

Агитационно хүдэлмэридөө ... зоноойнгоо эрилтэнүүдые анхарал... абажа, хөөрэлдөөгөө ойлгосотой... наар үнгэргэхэ шухала байдаг.

Һүүлэй үедэ холын гүүртэнүүд... лон отарануудта, Убукун, Заг... голнуудай, Галуута-Нуурай ... оршодог холын фермэнүүдтэ аг... ци ябуулхын түлөө санашадай ... бригадануудые эльгээхэ гэжэ ба... бди.

Бидэнэр агитационно хүдэлм... дөө агитаторнуудай дүй дүршэ... илангаяа урдын һунгуулиин ка... ниин үедэ туйлагдаһан дүрш... хэрэглэхэ, мүн агитациин хамаг... га методые шадамараар хэрэг... ёһотойбди.

Манай нютаг дээрэхи агитпунк... хүдэлмэриин түрүүшын алхам... энэ тэды байха юм.

И. ТУГУТО...
агитпунктые даа...

ОВОЩЬ, ХАРТААБХА ЕХЭЭР УРГУУЛХЫН ТҮЛӨӨ

Шэнэ, түрүү методээр тарихабди

КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленум манай ороной хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ программа элирүүлһэн байна. Овощь болон хартаабха үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ хэрэгтэ Пленумэй тогтоол дотор шухала анхарал хандуулагданхай.

1954 ондо оронойнмай колхозуудта овощной культурануудай тарилгын талмай 1003,4 мянган гектарһаа багга бэшээр, хартаабхын—4128,5 мянган гектар болохоор тогтоогдоһон байха юм. Тиихэтэй хамта, овощной культурануудай ургаса дээшэлүүлэгдэхээр хараалагдаһан байна. Капустын гектар бүриһөө дунда зэргээр 175 центнер, үгэрсын —110, помидорой—135, һонгиноын—85, морковиин—120, столовын свёклын таригын гектар бүриһөө 130 центнер ургаса хуряагдахаар хараалагдаа.

Овощь, хартаабха үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ тэрэнэй ургасые дээшэлүүлхэ гээшэ түрүүшын ээлжээнэй зорилго болоно. Баян ургаса хуряахын тулада түбхын түрүүн механизацилгые үргэнөөр хэрэглэхэ, советскэ агробиологическа наукын болон түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые нэбтэрүүлхэ шухала байна.

Энэ жэлдэ овощь болон хартаабхын баян ургаса хуряаха дүүрэн арга боломжотой гээшэбди. Тэрэнине манай колхозуудай түрүү хүнүүдэй хүдэлмэриин дүй дүршэл гэршэлнэ. Заиграйн аймагай XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хартаабхын үндэр ургасын мастер Л. П. Шурыгина гектарһаа 300—500 центнер, мүн дээшэшье ургаса хуряаһан байна. Тэрэшэлэн Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой тариаанажалай бригадын бригадир, Социалистическэ Ажалай Герой С. К. Киселев га бүриһөө 250—400 центнер, Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо О. Я. Иванова га бүриин 300 центнер хартаабха хуряаһан байна.

Овощной культурануудай үрэжэл һайнтай газарта таригдаха хэрэгтэй байһаниинь элитэ. Энээниие хараалжа абаха тон шухала байна. Гэбэшье, зарим колхозууд овощние үрэжэл багатай, олон ондоо газарта хэжэ участогууд дээрэ таридаг. Тиимэһээ тэндэнь механизмуудые хэрэглэхын аргагүй байдаг юм.

Овощь тарилгын энэ онсо илгаае хараадаа абан, Заиграйн аймагай Ново-Брянска МТС-эй зонын колхозууд хартаабха ба овощной культурануудай тарилгые үрэжэл һайнтай газарта таридаг болохо юм. Жэшээнь, тарилгын 22 процент уһатуриин газарта, 53,4 процент шиигтэй нуга тохой газарта, 24,6 процент үрэжэлтэй һайн газарта хэгдэхэ юм. Иимэ газарта овощь ба хартаабха тарилга үндэр ургаса хуряаха зохистой услови байгуулха боломжониинь лабтай.

МТС-эй зонын бүхы колхозууд энэ жэлдэ овощиин рассадые гол түлэб горшоогхонууд соо тариха юм. Эртын аргаар ургуулагдаһан рассадые парнигһаа гү, али рассаднигһаа абахада тэрэнэй ургадэнэй зарим хубинь газарта хэжэ, рассадын ургаха хүсэниинь хуурадаг байна. Рассадые нигэжэ һуулгахада тэрэнэй ургалга һаатадаг, мүн зариманиинь оройдоо ургаагүй хосордогшье байха юм. Горшоогхонуудта ургуулагдаагүй рассадануудые газарта һуулгаха үедэ тэрэнэй үндэһэн хатажа, ургаха шадалаа ехээр гээдэг байна. Горшоогхонууд соо ургуулагдаһан рассадые поли дээрэ һуулгахада ехэ хүсэтэй байдаг, үндэһэниинь гэмтэдэггүй тула газарта һуулгагдаһанай һүүлээр түргэнөөр ургадаг. Энэ хадаа овощиин ургасые дээшэлүүлхэ, эртын ургаса абаха арга олгодог байна.

Манай МТС-эй зонын колхозууд рассада ургуулдаг горшоогхонуудые простой хэбээр хэжэ эхилээ. Мүнөө Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 16000 горшоогхонуудые, Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз—13000, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз 5700 горшоогхонуудые хээд байна. Горшоогхонуудые хэхэ зүйлдэ иимэнүүд холисонууд ородог гэхэдэ: перегной арбанай 6 хуби, дэгнүүлэй шорой 3 хуби, үхэрэй шабааһан 1 хуби. Мүн дээрэ хэлэгдэһэнһээ ондоо холисотойгоор горшоогхонууд бэлэдхэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, перегной 1 хуби, дэгнүүлэй шорой 1 хуби, үхэрэй шабааһан дүрбэнэй нэгэ хуби хэжэ холигдоно. Энэ холисын килограмм бүхэндэнь 15 грамм калийна дабһан, 25 грамм бусалгагдаһан извёстко, 15 грамм үнэһэн нэмэгдэдэг байха юм.

Перегной болон дэгнүүлэй шорой һагшуураар һайса һагшагдадаг. Үхэрэй шабааһан уһан соо худхагдажа, тэрээндэ перегной болон дэгнүүлэй шорой нэмэгдэдэг байна.

Горшоогхонуудые хэхэ хэб МТС-тэ хэгдэжэ колхозуудта үгтөө. Горшоогхониие нэгэ нэгээр дараха 20 иимэ хэб Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо, 25 хэб Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо хэгдэжэ үгтэнхэй.

Капуста, помидор болон бусад овощной культурануудай эртын ургаса абахын тулада республикын бүхы колхозууд рассадануудые ургуулха горшоогхонуудые бэлэдхэдэг болохо ёһотой. Арбуз, дыни болон бусад бахчева культурануудай рассада ургуулхын тула энэ аргые амжалтатайгаар хэрэглэжэ болохо байна.

Овощной культурануудай тарилгада бэлэдхэл гансахан горшоогхонуудые хэлгээр хизаарлаха бэшэ, харин парнигууд болон парниково рама хэхэ хүдэлмэри нэгэ доро ябуулагдаха зэргэтэй. МТС-эй зонын колхозуудта хэрэглэгдэхэ парниково рамануудай 83 процентнь бэлэн болонхой. Шэнэ рама хэлгэ ба хуушан рама заһабарилга үргэлжэлһөөр. Тэрэшэлэн нютагай үтэгжүүлгэнүүд—наг шэбхэ, үнэһэ болон шубуунай аргал яһала ехээр бэлэдхэгдэжэ байна.

МТС-эй дэргэдэ тариаанажалай, огородой болон тракторна бригадануудай бригадирнуудай, мүн овощь ба хартаабха тарилгын звеньеводуудай саг үргэлжын семинар эмхидхэгдээд, хүдэлмэрилжэ байха юм. Семинарнууд дээрэ овощь тарилгын түрүү методүүд тухай лекцинүүд уншагдадаг, элидхэл хэгдэдэг, семинарта хабаадагшад хүдэлмэриингөө дүй дүршэлые халан абалсадаг. Жэшээлхэдэ, нүхэр С. К. Киселев өөрынгөө хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай хөөрэжэ үгөө. Удаадахи семинар дээрэнь хартаабхын үндэр ургасын мастер нүхэр Л. П. Шурыгина дүй дүршэл тухайгаа хөөрэхэ байна. Тэрэшэлэн хартаабхые квадратно-гнездовой аргаар һуулгаха шэнэ арга бодото жэшээ дээрэ харуулагдаха юм.

Овощь ба хартаабха үйлэдбэрилгые саашадань үргэдхэхэ тухай партиин, правительствын табиһан зорилгые бэелүүлгэ хадаа арад зоной эрилтые, мүн овощь буйлуулдаг предприятинуудай эрилтые дүүрэнээр хангаха арга олгохо байна.

П. Метляев, Заиграйн аймагай Ново-Брянска МТС-эй главна агроном.

> «КПСС-эй ЦК-гэй Пленум болбол хартаабха ба овощьнуудые үйлэдбэрилгэдэхи гол зорилго хадаа хартаабха болон овощьнуудые үйлэдбэрилгэдэ механизациие үргэнөөр нэбтэрүүлгын, түрүү агро-арганудые хэрэглэлгын үнлэһэ һуури дээрэ эдэ культурануудай ургасые нилээд ехээр дээшэлүүлхэ ябадал болоно гэжэ тоолоно. Зорилго юуб гэхэдэ, ойрын хоёр—гурбан жэлэй туршада городуудай, промышленна центрнүүдэй ба болбосоруулагша промышленностиин эрилтые гүйсэд хангахаһаа гадна, мүн хартаабхын талаар малажалай хэрэглэмжэнүүдые хангаха хэмжээтэйгээр хартаабха ба овощьнуудые үйлэдбэрилдэг болохо шухала».
>
> (КПСС-эй ЦК-гэй СЕНТЯБРЬСКА ПЛЕНУМЭЙ ТОГТООЛҺОО).

Һайн ургаса абахын тулада оролдолго хэрэгтэй

(А. П. Макаровагай хөөрөөн)

Прибайкальска аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо хартаабха таридаг звеногой звеньеводоор хүдэлмэрилһөөр 8 жэл боложо байнаб. Минии звено ехэ бэшэ юм. Тэндэ намһаа гадуур дүрбэн хүн хүдэлмэрилдэг.

1953 он хүрэтэр 3 гектар талмайтай хартаабхын участок манда даалгагдаһан байгаа. Тэрэ талмай дээрэ хартаабха гараараа һуулгадаг ба хуряадаг байгаабди.

Үтэгжүүлгэ хэрэглэһэнэй, газараа һайнаар элдүүрилһэнэй, хуряалгые саг соонь хэһэнэй ашаар жэл бүхэндэ муу бэшэ ургаса хуряаһан байнабди. Жэшээлхэдэ, 1950 ондо манай звено хартаабхын тарилгын гектар бүриһөө дунда зэргээр 267 центнер, 1951 ондо 277 центнер, 1952 ондо 308 центнер ургаса хуряаһан байна.

1953 ондо колхозоймнай правлени 10 гектар газар манай звенодо даалгаһан байна. Иимэ ехэ талмайе табахан хүнэй элдүүрилхэ гээшэ бэрхэтэй хэрэг байгаа. Гэбэшье, Итанцын МТС-эй механизаторнууд манда туһалаа. Тэдэнэр 8 гектар талмай дээрэ хартаабха тракторна культиватораар һуулгажа үгэһэн байха юм. Ряд хоорондын элдүүрилгэ хэһэн, хартаабха малтадаг машинаар хуряаһан байна. Тиибэшье механизаторнууд хүдэлмэриин шанар тухайда оролдолго багаар гаргаа. Пропашной культурын тарилга дээрэ ямар хүдэлмэри хэгдэжэ байһан тухай Итанцын МТС-эй дирекци оройдоошье һонирходоггүй һэн.

Үнгэрэгшэ зун сагай уларилай хэды муу байбашье, манай колхоз хартаабхынгаа тарилгын бүхы талмай дээрэһээ бүри һайн ургаса абажа шадаха байһан юм. Гэтэр, манай артелиин правлени энэ үнэтэ культура тухайда һаналаа табинагүй.

Колхозоймнай тариаанажалай бригаданууд 74 гектар талмай дээрэ хартаабха тариад, хамта дээрэнь 1000 центнер гэхэ гү, манай звеногой 10 гектар газар дээрэһээ хуряаһан хартаабхаһаа багые абаа. Энээнһээ харахада, колхознай тариһан хүрэнгээшье бусаагаагүй болоно. Тариаанажалай 6-дахи ба 7-дохи бригаданууд хартаабха тариһан болобошье, газараа элдүүрилээгүй байжа, жэжэ хартаабха абаа.

Тарилгын бүхы талмай дээрэһээ баян ургаса хуряажа болохо байгаа гү? Хэлсээнгүй, болохо байгаа. Хартаабха гээшэ ехэ ургаса үгэдэг культура юм. Манай Прибайкальска аймагта хартаабха һайнаар ургадаг. Зүгөөр тариха газараа һайнаар элдүүрилхэ, үтэгжүүлхэ, харууһалха хэрэгтэй.

КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй тогтоолой гараһанай һүүлээр колхозоймнай хүтэлбэрилэгшэд хартаабха тарижа ургуулгада хуушанайхяараа хандаһаар.

Звеногойнгоо хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай хэлэн үгэ хэлэһүү. Хамагай түрүүндэ хартаабхын үрэһэнэй шанар тухай ехэ анхарал хандуулагдадаг. Нютагай үрэжэл багатай хартаабха үни хада хэрэглэхэеэ болижо, «Снежинка», «Лорх» гэжэ сортын үрэһөөр тарилга хэдэг болонхойбди. Эдэ хоёр сорт манай аймагта тарихада яһала һайн ургаса үгэжэ шадаха байна. 100 ба тэрээнһээ дээшэ грамм шэгнүүртэй хартаабха илгажа хүрэнгэ хаадаг байнабди. Тарихынгаа урда тээ тэрэ үрэһээ яровизацилжа, хатуу ногоон эшэ гаража байһан хартаабха һуулгадагбди. Яровизаци хадаа хартаабхын эшын гаралгада, мүн һайнаар ургалгада ехэ туһатай юм.

Тарилгын нормые хаһангүй нэгэ гектар талмай дээрэ 16—18-һаа доошо бэшэ центнер үрэһэ һуулгагдадаг. Гүнзэгыгөөр хахалагдаһан газарта хартаабха һайнаар үрэжэдэг. Тиимэһээ намарай парые 25—27 сантиметр гүнзэгыгөөр хахалдаг байнабди. Мүн хабарай хахалалгые 20 сантиметр гүнзэгытэйгөөр хэгдэнэ.

Хартаабха хадаа шэмэ үгэдэг тэжээл ехээр хэрэглэдэг. Өөрынгөө участок дээрэ шэбхэ, үнэһэ, шубуунай аргал, минеральна үтэгжүүлгэ гэхэ мэтые жэл бүхэндэ гаргажа, үтэгжүүлдэг байнабди. 1953 оной ургасада 600 ашаа шэбхэ, гектар бүхэндэ 2 центнер үнэһэ, 2 центнер суперфосфат гаргажа үтэгжүүлгэ хэгдээ. Тиихэдэ 2 гектар талмай дээрэ 3—3 центнер шубуунай аргал гаргажа, үтэгжүүлгэ хэгдэһэн байха юм.

Ургасада тэжээл үгэхэ наг шэбхые һайнаар бэлэдхэдэг гээшэбди. Үбэлэй үедэ тэрэниие участок дээрээ гаргахадаа томо томо обоо болгон буулгадагдаг. Март һарада тэрэ обоон һандаан буталагдажа, ряд дээгүүр адхагдана. Шэбхэ гэдэжэ захална. Тиихэлээрнь апрель һарын һүүл багаар тэрэ шэбхые дахин онгилжо, һайса халаагаад газарай хүрьһэндэ оруулагдахаар бэлэдхэнэбди. Хабар тарилгын газар элдүүрилхын урда тээ участок дээрээ шэбхэ гаргажа, поли дээгүүр нэгэ жэгдээр тараадаг байнабди.

Үтэгжүүлгэ хэдышье һайнаар хэгдэһэн участок байгаа һаа, ряд хоорондын элдүүрилгэ һайса хээгүйдэ баян ургаса үгэжэ шадахагүй байна. 1953 ондо тарилгынгаа бүхы талмайе гараараа зөөлэрүүлэн элдээд, удаа тээнь тракторaар шоройень обоолоо һэмди.

Звеногоймнай гэшүүд гансахан хартаабхын хүдэлмэридэ бэшэ, мүн үбһэ, тарая хуряалгала хүдэлмэрилдэг байна 1953 ондо 340 ажалта үдэр олооб. Тэрэнэймни миил 130-ниинь хартаабхын хүдэлмэри дээрэһээ, бусадыень бригада дээрэ хүдэлмэрилжэ ологдоо һэн.

Мүнөө жэлдэ хартаабха үйлэдбэрилгөөр манай хүдэлмэридэ ехэ хубилалта болохо байна. Итанцын МТС СКГ—4 гэжэ хартаабха һуулгадаг машина абаа. Хартаабхын тарилгые квадратно-гнездовой аргаар, түрүүшын ээлжээндэ минии звенодо хэхэ байнабди.

Хартаабхые квадратно-гнездовой аргаар һуулгалга манай хүдэлмэриие нилээд хүнгэдхэхэ байна. Утааша, хүндэлөөшөө хэрээһэлүүлэгдэн, бүхы элдүүрилгэ тракторна зэмсэгээр хэгдэхэ болоно.

Манай звено наг шэбхэ болон нютагай бусад үтэгжүүлгэнүүдые участок дээрээ зөөжэ эхилээ. Тарилгада хүсэд хүрэхөөр минеральна үтэгжүүлгэнүүдые колхозоймнай правлени манда абажа үгэхэ юм. Мүнөө 260 центнер сортовой, һайн шанартай үрэһэ хаагаад байнабди.

Агротехническэ шухала арга болохо—хартаабхын эшын гаража байха үедэ борнойлолго хэхэ хүдэлмэри энэ жэлдэ түрүүшынхээ хэрэглэгдэхэнь. Тэрэшэлэн хартаабхын эшын гаража байха үедэ нютагай болон минеральна үтэгжүүлгэнүүдээр тэжээл үгтэхэ юм. Эдэ бүхы хэмжээябуулганууд хадаа 1954 ондо хартаабхын баян ургаса хуряаха арга манда олгохо байна.

Нүхэр Макаровагай хөөрөөе агроном **В. Дерюгина** бэшэжэ абаба.

Огород тарилгые юундэ тооногүйб?

Зэдын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Маслов огород тарилгада ёһото анхарал хандуулнагүй. Энэ колхоз аймагай центртэ хаяа хэдхэжэ һуудаг юм. Тиимэһээ аймагай центрын ажалшадые, мүн артелиингээ гэшүүдые эртын овощёор дүүрэн хангажа шадаха байна. Гэбэшье, огородно культуранууые тарилгада бэлэдхэлгээр мүнөө болотор мүртэй юумэ хээгүй байһаар.

Энэ колхозой гэшүүд үнгэрэгшэ жэлдэ 22 гектар хартаабха тарижа, га бүриин миил 6 центнер ургаса хуряаһан байна. Тиихэдэ 8 гектар тухай овощь тарижа, га бүриһөөнь 13 центнер свёкло, 8 центнер һонгино, 100 центнер капуста, 75 центнер үгэрсэ, 68 центнер морковь, 70 центнер помидор хуряагаа һэн. Иигэжэ огородһоо бага олзо доход оруулаа һэн.

Нүхэр Маслов энэ колхозой түрүүлэгшээр 4 һара тухай ажаллажа байбашье, овощь ба хартаабха тарилгые хүгжөөхэ, тэрэниие тарилгада һайнаар бэлэдхэжэ, үндэр ургаса хуряаха хэрэгтэ анхаралаа табяагүй байһаар.

Тус колхоз мүнөө жэлдэ 22 гектар хартаабха тарижа, га бүриин 130 центнерһээ доошо бэшэ ургаса хуряаха гэжэ хараалһан байха юм. Тиихэдэ 14 гектар овощь тарижа, га бүриһөөнь 145 центнер капуста, 115 центнер морковь, 120 центнер свёкло, 90 центнер үгэрсэ ба помидор, 65 центнер һонгино ба чеснок хуряаха, огородһоо 100 гара мянган түхэригэй олзо доход колхоздоо оруулха гэжэ шиидэһэн байгаа.

Теэд огородой культурануудай иимэ ургаса хуряахын түлөө бэлэдхэлэй ямар хүдэлмэри хэжэ байһан тухайнь һонирхое. Энэ колхоз түсэбэй ёһоор 491 центнер хартаабхын үрэһэ хаахын орондо оройдоо 110 центнер хааһан нэрэтэй. Энэ үрэһэнэйнь 50 центнер колхознигуудһаа суглуулагдаха байһан аад, мүнөө болотор суглуулагдаагүй. Тиихэдэ нүгөө 60 центнерынь хранилищи соо гутажа, муудажа байна. Энэ хартаабхань үрэһэншье болохоор бэшэ юм.

Огородой газар үтэгжүүлхэ, огородой бригада эмхидхэхэ хүдэлмэриие нүхэр Маслов тооногүй. Огородойнь бригада (бригадирынь Екатерина Синюшкина) миил 3 хүнһөө эмхидхэгдэһэн тула өөдтэй юумэ хэнэгүй. Түсэбэй ёһоор хартаабхын газарта 600 тонно, овощиин — 360 тонно наг шэбхэ гаргаха, 400 парниково рама бэлэдхэхэ, горшоогхонуудые олоор хэхэ байһан аад, оройдоо зуугаад тонно шэбхэ гаргахаһаа бэшэ, мүртэй юумэ хээгүй. Нилээд ехэ хэмжээнэй шубуунай аргал ба үнэһэн суглуулагдаа гэлсэдэг. Теэд тэрэнь хээрэ, огородойнь газар дээрэ, хушагдаашьегүй, саһанда даргадажа, гутажа хэбтэнэ. «Парниково рамануудые ба горшоогхонуудые хэхын түлөө бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулагдажа байна» гэжэ колхозой агроном Клавдия Гончарова һанаа амарханаар хөөрэнэ. Огородой бригадын бригадир Синюшкина нэгэ морёор үдэр бүри наг шэбхэ шэрэнэ. Нүгөө хоёр нүхэдынь мүртэй юумэ хэдэггүй байха юм. Тэдэнэр огородой бригадада гэжэ тоологдобошье, олонхи үедэ ондоо хүдэлмэридэ ябуулагдадаг заншалтай. Иимэ огородой бригада бэлэдхэлэй ямар хүдэлмэри хэлтэй гээшэб?

Д. Доржиев.

Үндэр ургасын түлөө

Мүнөө Бичурын аймагай Логовскиин нэрэмжэтэ түрүү колхоздо хабарай тарилгада бэлэдхэлэй хүдэлмэри түлэг дундаа ябуулагдажа байна. Колхоз ороонһото культурануудай үрэһэ хүрэнгэ хааха түсэбөө үни хада дүүргээд, бултыень сэбэрлэжэ тарилгын кондицида хүргөө. Мүн тэрэшэлэн хартаабхын үрэһэ хүрэнгэ түсэбһөө үлүүгээр хаагаа.

Колхозой огород таригшад тариаанажалай бригадынхидһаа мүн лэ хожомдоногүй. Тэдэнэр огород дээрээ агротехническэ хэмжээябуулгануудые үнгэргэнэ, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые зөөжэ бэлэдхэнэ. Һүүлэй үедэ рассадануудые ургуулха горшоогхонууд олоор хэгдэжэ байна. Эдэ горшоогхонуудые хэхын тулада модошо дархан М. Новокрещенных тусхай станок түхеэрээ. Энэ станок тодхоһон гэр соо горшоогхонуудые хэхын тулада газарай һайн шанартай хүрьһэн, үжөөгдэһэн наг шэбхэ, үхэрэй нойтон шабааһа,суперфосфат, аммиачна селитр гэхэ мэтэнүүд хүсэд хүрэхөөр бэлэдхэгдэнхэй. Колхозницанууд М. Попова, В. Брюхова, З. Новокрещенных гэгшэд горшоогхонуудые хэжэ түргөөр һураад, богонихон болзор соо 16 мянга гараниие тушаагаа. Тиигээд тэдэнэр мартын 14 болотор рассадануудые ургуулха горшоогхонуудые хэхэ түсэбөө дүүргэхэ юм

Гадна 60 парниково рамануд хэгдээ, парник һуулгахын тулада ехэ нүхэ малтагдаад, наг шэбхээр дүүргэгдэжэ байна.

Д. Краснояров.

Заиграйн аймагай «Улаан Эрхирик» колхоз энэ жэлдэ 600 рамануудаар парниково ажахыгаа еха болгоо. Парнигуудта наг шэбхэ зөөлгэ мүнөө дүүрэжэ байна. Колхозой огородно бригада овощиин баян ургаса абахын түлөө бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: парнигуудта наг шэбхэ зөөжэ байна.

М. Минеевэй фото.

Овощь ехээр таридаг болохонь

Үнгэрһэн жэлдэ Мухаршэбэрэй аймагай «Улаан Шулуутай» колхозой гэшүүд КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй түүхэтэ тогтоолые зүбшэн хэлсэхэ зуураа артелиингээ ниитын ажахые саашадань хүгжөөлгөөр хэдэ хэдэн шухала удхашанартай хэмжээ-ябуулгануудые хараалһан байна. Тэдэ хэмжээябуулганууд соо хүдөө ажахын олзо доход ехэтэй һалбари болоһон овощь тарилгада ехэхэн анхарал хандуулагдаа һэн. Огород тарихын тулада һайн хүрьһэтэй уһалагдадаг газар шэлэгдэһэн, 200 квадратна метр талмайтай теплицэ бариха гэжэ шиидхэгдэһэн байгаа. Тэрээнһээ гадна капуста болон помидорой бүхы рассадануудые имагтал горшоогхонууд соо ургуулха зорилгоор 153 мянган хэһэг горшоогхонууд хэгдэхээр хараалагдаһан байна. Тиихэдэ парниково ажахыгаа үргэдхэхэ гэжэ хэлсэгдээ һэн.

—Манай колхоз Читын областиин Петровск - Забайкальский гэжэ городто дүтэхэн байдаг,—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Цыдыпов хөөрэнэ.—Тиимэһээ бидэнэр огород тарилгаяа, илангаяа парниково ажахыгаа бүхы хэмжээгээр хүгжөөжэ, промышленна центрын ажалшадые овощёор хангаха, тиигэжэ колхоздоо олзо доход ехээр оруулха зорилгобойбди.

Мүнөө колхоздо 20 хүнһөө бүридэһэн огородно тусхай бригада байгуулагдаад, дүй дүршэл ехэтэй бригадир нүхэр Бадмаевай хүтэлбэри доро ажаллажа байна. Тэдэнэр һүүлэй үедэ хабарай тарилгада эдэбхитэйгээр бэлэдхэжэ эхилбэ. Нүхэр Бадараев рассадануудые ургуулдаг горшоогхонуудые хэхэ тусхай гар станок зохёогоо. Мүнөө 22 мянган горшоогхонууд хэгдээ, парнигуудые хушахын тулада соломоор 60 матанууд бэлэдхэгдээ. Огородой газар дээрэ наг шэбхэ гаргагдана.

Мүнөө теплицын барилга дээрэ илангаяа халуун хүдэлмэри ябажа байна. Эндэ колхознигууд болон Хонхолойн МТС-эй механизаторнууд хамта 40 гаран хүн ажаллана.

—Эгээл хүшэр хүндэ хүдэлмэриингөө хойнонь гараабди,—гэжэ барилгын бригадын бригадир Базар Эрдынеев хөөрэнэ.—Мүнөө дархашуулнай теплицын доторой хүдэлмэринүүдые хэжэ, шэлнүүдыень һуулгаха гэжэ байна. Һаяын үдэрнүүдтэ барилгын бүхы хүдэлмэри дүүрэжэ, теплицэ тушаагдахань. Манай хүдэлмэреэ дүүргэхэлээрнай огородой бригадынхид МТС-эй агроном нүхэр Санжиевай хүтэлбэри доро эндэ ажаллажа эхилхэ юм.

Энэ барилгын бригадада МТС-эй техник-барилгаша нүхэр Прозоров ехэ туһа хүргөө.

В. Мамилов.

Горшоогхонуудые бэлэдхэнэ

Хүдөө ажахын олзо доход ехэтэй һалбаринуудай нэгэн болохо овощь тарилга урдань Түнхэнэй аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо хүгжөөгдэдэггүй байгаа. Үнгэрһэн жэлдэ колхозой гэшүүд КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй тогтоолтой танилсаад байхадаа саашадаа энэ алдуугаа заһажа, овощь ехээр таридаг болохо ба наукын туйлалтанууд болон түрүүшүүлэй дүй дүршэлые хүдэлмэридөө үргэнөөр хэрэглэжэ, ургасыень эрид ехээр дээшэлүүлхэ гэжэ шиидэһэн байна.

Мүнөө нүхэр Очировой хүтэлбэрилдэг огородой бригада ерэхэ жэлдэ баян ургаса хуряахын тулада ехэхэн хүдэлмэри хэжэ байна. Рассадануудые ургуулха 21000 горшоогхонууд хэгдээ. Бригадын гэшүүд үшөө 10 гара мянган горшоогхонуудые хэхэ уялга абаа. Энэ хүдэлмэридэ колхознигууд Д. Хартаев, Г. Сыренова гэгшэд томилогдоод, һайнаар хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэр үдэр соо нормын ёһоор 400-гай орондо 500 — 600 горшоогхонуудые хэнэ. Огород дээрэ мүнөө 278 тэргэ наг шэбхэ гаргагдаа, 10 центнер үнэһэ, 5 центнер шубуунай аргал суглуулагдаа.

Тэрэнһээ гадна, парниково ажахыгаа хүгжөөхэ зорилгоор парнигай 70 рамануд хэгдээ.

С. Таханов.

ДҮРБЭН ГҮРЭНЭЙ ГАДААДЫН ХЭРЭГҮҮДЭЙ МИНИСТРНҮҮДЭЙ БЕРЛИНСКЭ ЗҮБЛӨӨН

БЕРЛИН, февралиин 16. (**ТАСС-эй тусхай корр.**). Дүрбэн гүрэнэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй 23-дахи заседани урдань Союзна контрольно соведэй байһан байшан соо мүнөөдэр болобо. Ж. Бидо түрүүлэгшээр һууба.

Министрнүүд «Австрийска Гүрэнэй договор тухай» зүблэхэ зүйлнүүдэй гурбадахи пунктые зүбшэн хэлсэжэ үргэлжэлөө.

Австритай баталха Гүрэнэй договорой текстдэ 4—бис гэжэ нэмэлтэ статья оруулхые хараалһан дурадхалнуудые февралиин 12-то советскэ делегациин оруулһанниинь мэдээжэ. Тус статья иигэжэ хэлэнэ:

«Австри хадаа Германида эсэргүү дайнда ба Австриие сүлөөлэлгэдэ өөрынгөө зэбсэгтэ хүсэнүүдээр хабаадаһан ямаршье гүрэндэ эсэргүү шэглүүлэгдэһэн ямар нэгэн коалицинуудта гү, али сэрэгэй союзуудта орохогүй гэһэн уялга абана.

Австри хадаа өөрынгөө территори дээрэ гадаадын сэрэгэй базануудай байгуулагдаха ябадал тохёолдуулхагүй, мүн Австрида гадаадын сэрэгэй инструкторнууд болон мэргэжэлтэдые хэрэглэхэгүй гэһэн уялга тэрэшэлэн абаба».

Тэрээнһээ гадна, австрийска Гүрэнэй договорой хүсэндөө орохонһоо хойшо 90 үдэрһөө ойрогонгүйгөөр дүрбэн гүрэнэй сэрэгүүдые Вена городһоо гаргаха, мүн Австритай баталагдаһан договорой хүсэндөө орохоной һүүлээр США-гэй, Англиин, Франциин ба СССР-эй правительствонууд Германитай эбэй договорой баталагдаха хүрэтэр хойшодоо Австридахи тус тус зононуудай территоринуудһаа өөһэдынгөө сэрэгүүдые гаргаха болзор, саг зуура хойшолуулха эрхэтэй байха гэжэ хараалһан хубилалтануудые договорой проектын 33-дахи статьяда оруулхые советскэ делегаци дурадхаба. Австриһаа гаргагдаха болзоройнь хойшолуулагдаһан сэрэгүүд эзэмдэлгын уялгануудые дүүргэхэгүй ба австрийска захиргаанай хэрэгүүдтэ, ороной олонитын-политическэ ажабайдалда хамаархагүй байна.

Советскэ делегаци договорой проектын 35-дахи статьяда заһабари тэрэшэлэн оруулба. Тэрэнэй ёһоор Австридахи урдын германска активуудай түлөө Советскэ Союзда түлэхэ мүнгые Австри товарнуудые үгэлөөр түлэжэ шадаха байна.

Февралиин 14-нэй заседани дээрэ Даллес хадаа австрийска договорой проектын хэлсэгдээгүй үлэһэн статьянуудые австрийска договор тушаа министрнүүдэй орлогшонорой зүблөөн дээрэ СССР-эй түлөөлэгшын дурадхаһан найруулгаар абаха гэжэ дурадхаба. Бидо, Иден гэгшэд Даллесай дурадхалые дэмжэбэ. Австрийска делегациин хүтэлбэрилэгшэ Фигль тэрэ лэ заседани дээрэ Даллесай дурадхалые зүбшөөгөө. Тэрэ хадаа договорой проектын 35-дахи статьяда хэгдэһэн советскэ заһабариие тэрэшэлэн абаа. 4—бис гэжэ нэмэлтэ статьяе договорой текстдэ оруулха тухай ба 33-дахи статьяда хэгдэхэ хубилалтанууд тухай советскэ делегациин дурадхалнууд тушаа хэлэхэ зуураа, Фигль хадаа эдэ дурадхалнуудта Австриин хандалгые мэдүүлжэ шадахагүй байнаб, ушарынь энээниие хэхэ эрхэ түлөөлэлгые өөрынгөө правительствоһаа абаагүйб гэжэ мэдүүлбэ.

Мүнөөдэрэй заседани дээрэ түрүүшээр үгэ хэлэһэн Л. Фигль советскэ дурадхалнуудые абажа шадахагүйб гэжэ хэлэбэ. Австрийска правительство эндэ зүбшөөгдэһэн зүйлтэй сасуулбал договорой проектдэ ямаршье хубилалта оруулхые зүбшөөжэ шадахагүй гэжэ эндэ тусхай мэдүүлхые намда даалгаба гэжэ тэрэ хэлэбэ. Аншлюссые уридшалан болюулха талаар Советскэ Союзай дурадхаһан хэмжээнүүд тушаа австрийска правительствын хараа бодолые тайлбарилан, Фигль Австрида ба Европодо, асари ехэ аюулые 1938 оной аншлюссай ушаруулһан хойшолонгуудые австрийска правительство «һайнаар ойлгобо» гэжэ мэдүүлбэ. Австри өөрынгөө территори дээрэ гадаадын сэрэгүүдэй базануудай байгуулагдаха ябадал тохёолдуулхагүй гэжэ Фигль мэдүүлбэ.

Удаа тээнь А. Иден үгэ хэлэбэ. Тэрэ хадаа советскэ дурадхалнуудта австрийска правительствын үгэһэн харюуе һайшаагаа. Хэлэһэн үгэ соогоо Иден мүнөөнэй зүблөөн дээрэ договорой проект тушаа оруулагдаһан советскэ дурадхалнуудай удха тухай юушье хэлээгүй. Гэбэшье, тэдэ дурадхалнуудые советскэ делегациин болюулхые хүсэһэнөө мэдүүлээ.

Иденэй һүүлээр В. М. Молотов үгэ абаба.

Тус зүблөөнэй боложо байха үедэ, эндэ, Берлиндэ австрийска договорто гар табиха бүрин арга боломжотой байһан баримтые советскэ делегаци нэн түрүүн тэмдэглэнэ гэжэ Молотов хэлэбэ. Табан жэлэй турша дотор советскэ дурадхалнуудые буруушаажа байһан ябадалаа Франциин, Англиин ба США-гэй болюулһан ушарһаа, австрийска договорой баталха замай сэбэрлэгдэһэниинь тодорхой байна.

Советскэ Союз Австритай баталха договор тухай асуудал гол түлэб зүбшөөгдөө гэжэ тоолохые, договор тушаа советскэ делегациин оруулһан хоёр нэмэлтэ зүбшэн хэлсэхые дурадхана гэжэ В. М. Молотов үргэлжэлүүлэн хэлэбэ. Энэ хадаа бүхы договорые шэнэдхэн зохёохо эрилтэ хэнэгүй, ушарынь имагтал хоёр статья: 4-бис статья ба 33-дахи статья тухай хэлэгдэнэ. Тус статьянуудые хаража үзөөд, таарамжатайгаар найруулаа һаамнай, договорые баталалгада ямаршье удааралга болохогүй байна.

4-бис статьягай удха тухай һануулан, В. М. Молотов иигэжэ хэлэбэ: Австриин нейтральна болгоглохо ба ямар нэгэн сэрэгэй бүлэглэлнүүдтэ тэрэнэй хабаадахагүй тухай һанал бололые г-н Даллес тэрэшэлэн дэмжэнэ гэжэ эндэ шагнаабди. Тиимэ болохолоороо, 4-бис статьяда хамаатай Советскэ правительствын дурадхал г-н Даллесай тайлбарилһан хараа бодолдо зүришэнэгүй. Нүгөө талаһаа, австрийска делегаци өөрөө, сэхыень хэлэхэдэ, австрийска правительство өөрөө энэ асуудал тушаа шухала мэдүүлгэ хэбэ, тиихэдээ Австри сэрэгэй бүлэглэлнүүдтэ хабаадахагүй юм гэжэ зааба. Тиимэ болохолоороо, Советскэ Союзай дурадхажа байһан юумэниинь Австриин правительствын хараа бодолдо зүришэнэгүй гэжэ харагдана. Бидэнэр энээндэ найдаһан байгаабди.

Австри өөрынгөө территори дээрэ гадаадын сэрэгэй базануудай байгуулагдаха ябадал тохёолдуулхагүй гэһэн Фиглиин мэдүүлгэ тухай хэлэхэ зуураа, В. М. Молотов иигэжэ мэдүүлбэ: бидэнэр Австриин правительствын энэ мэдүүлгые һайшаанабди. Имагтал тиимэһээ Австриин территори дээрэ гадаадын сэрэгэй базануудые байгуулха ябадал тохёолдуулхагүй гэжэ хараалһан, 4-бис статьяе договорто оруулха тухай Советскэ Союзай дурадхал абтажа болохо байгаа гэжэ тухайлнабди.

Тэрэнэй һүүлээр В. М. Молотов 33-дахи статьяда Советскэ Союзай дурадхаһан заһабари тухай хэлэжэ эхилбэ. Тэрэнэй ёһоор, США-гэй, Англиин, Франциин ба СССР-эй правительствонууд Австритай баталха договорой хүсэндөө орохоной һүүлээр, Германитай эбэй договорой баталагдаха хүрэтэр хойшодоо Австриин зохихо зононуудай территориһоо өөһэдынгөө сэрэгүүдэй гараха болзорые саг зуура хойшолуулха эрхэтэй байха юм.

33-дахи статья тушаа советскэ заһабари хадаа мүнөө «Европейскэ хамгаалалгын нэгэдэл» гэдэгые эмхидхэхэ түсэбүүдэй байһан ябадалһаа эшэ үндэһэтэй юм гэжэ В. М. Молотов зааба. Элэ түсэбүүд германска милитаризмые һэргээхэ зам нээнэ, энэнь аншлюссай аюул бии болгоно. «Европейскэ хамгаалалгын нэгэдэлые» байгуулха түсэбүүдэй үгы байгаа һаа, германска милитаризмые һэргээхэ түсэбүүдэй үгы байгаа һаа, аншлюссай аюулай үгы байгаа һаа, Советскэ Союз өөһэдынгөө хоёр дурадхал оруулхагүй байгаа.

Ушарынь тэрэниие австрийска правительствын хүсөөгүй байһан дээрэһээ аншлюссай аюул байхагүй хэбэртэйгээр Фиглиин баталан хэлэһэн үгэнүүдэй этигэлгүй байһаниие В. М. Молотов харуулба.

Гэбэшье, тиимэ асуудалнууд гансахан Австриин правительствын хүсэжэ байһан юумэһээ дулдыдаха бэшэ юм. Аншлюсс, тайлбарилан хэлэхэдэ, Германиин составта Австриие оруулалга (мүнөө Баруун Германи тухай үгэ хэлэгдэнэ) гэхэ мэтын событинууд гансахан Австриһаа дулдыдаха бэшэ юм гэжэ түүхын дүй дүршэл харуулна. Баруун Германида германска милитаризмые түргөөр һэргээхэ, аншлюссай шэнэ түсэбүүдые бэелүүлхын тулада энээниие хэрэглэхэ гэжэ оролдожо байгаа хүсэнүүдэй мүнөө ургажа байһаниие хараада абаха хэрэгтэй. Энээниие тоодо абаагүй һаа, буруу болохонь лабтай.

4-бис ба 33-дахи статьянууд тушаа Советскэ Союзай дурадхалнуудые абахаяа австрийска правительствын арсаһан тухай Фиглиин мүнөөдэрэй мэдүүлгэдэ хамааран, Молотов иигэжэ хэлэбэ: урдын заседанинууд дээрэ господанууд Иден, Даллес гэгшэдэй хэлэһэнтэй сасуулхада г-н Фигль шэнэ юушье хэлээгүй гэжэ намда һанагдана. Ямаршье ушарта, Австриин правительство г-н Фиглиин мүнөөдэрэй мэдүүлгэһээ харагдаһанда орходоо австрийска Гүрэнэй договорой баталалга түргэдхэхые бүри ехээр оролдохо байха гэжэ советскэ делегаци хүлеэһэн байгаа.

Австриин территори дээрэ гадаадын сэрэгүүдэй болзоргүйгөөр байхые советскэ дурадхалай хараалһан хэбэртэйгээр хүнүүд эндэ баталан хэлэнэ гэжэ В. М. Молотов хэлэбэ. Энэнь үнэн байдалда тааранагүй. Советскэ дурадхал Австриин территори дээрэ, нэгэдэхеэр, хизаарлагдаһан тоотойгоор, хоёрдохоёр, Германитай эбэй договорой баталагдаха хүрэтэр — хизаарлагдаһан тодорхой болзор соо гадаадын сэрэгүүдэй байхые хараадаа абана. Дүрбэн гүрэн Германитай эбэй договорой баталалгые түргэдхэхын тула хэмжээнүүдые абаха, тиин Австриин территори дээрэ гадаадын сэрэгүүдэй байха болзорые удаан бэшэ болгохо юм гэжэ Советскэ правительство тухайлна. Энэ болзор шадахыса сехээр хорооглохо ёһотой. Тиин Советскэ Союз бүхы хүсөөрөө энээндэ туһалха юм.

Өөрынгөө дурадхаһан 33-дахи статьягай найруулгын үгэ бүхэниие абаха гэжэ советскэ делегаци баалангүй гээд В. М. Молотов зааба. Хэлсээ хэхэ хүсэлтэй байгаа һаа, эб найрамдалые хангалгын интересүүдтэ ба Австриин өөрынь интересүүдтэ таараха, гэхэтэй хамта, Австриин территори дээрэ саг зуура үлөөгдэһэн гадаадын сэрэгүүдэй уялгануудые австрийска гүрэнэй экономическа, культурна ба политическэ интересүүдтэ харюусахаар, мүн саг зуура Австрида хэрэглэгдэхэ хизаарлалтануудай эгээн бага байхаар, нарин зүбөөр тодорхойлхо ба хизаарлаха энэ статьягай найруулгые оложо болохо байгаа гэжэ советскэ делегаци тоолоно.

Иимэ тодорхой тобшололнуудые хэхэмни гэжэ Молотов мэдүүлбэ: Австритай договорые энэ неделидэ, ойрын үдэрнүүдтэ баталха бүрин арга боломжо бии. Советскэ Союзай дурадхал Австриин национальна интересүүдтэ харюусана. Энэ дурадхал бусад гүрэнүүдэй ба Австриин хоорондохи культурна, экономическа, политическэ холбоонуудта хамаагүй юм. Австриин территори дээрэ гадаадын сэрэгүүдэй саг зуура байха ба бусад гүрэнүүдтэй сэрэгэй шэнжэтэй хэлсээнүүдтэ Австриин хабаадаха ябадалда хамаатай байһан ушарһаа, энэ дурадхал Австриие имагтал гансахан талаар хизаарлана.

Байдалые зүбөөр сэгнэлгэ хадаа зүб бодолто тодорхой тобшолол хэхыень Австриин правительствода заажа үгэхэ ёһотой байгаа гэжэ В. М. Молотов үгынгөө түгэсхэлдэ тэмдэглэбэ. Тиимэ тобшолол Австритай договор, эндэ, Берлиндэ, энэ неделидэ баталагдаха гэһэн удхатай байха һэн. Бусад правительствонуудай ябуулгануудаар үүдхэгдэһэн, Советскэ Союзай жииргэй дурадхалнуудые абаха ябадалһаа арсаха баримтанууд Австриин правительствода байхагүй юм. Советскэ делегаци австрийска Гүрэнэй договорые Берлиндэ ойрын үдэрнүүдэй туршада баталалгада һаад хэхэ бэшэ, харин туһалхые уряална.

Тэрэнэй һүүлээр үгэ абаһан Д. Даллес австрийска Гүрэнэй договорой баталалгын һаатуулагдаһанай түлөө харюусалгые Советскэ правительствода тохохые һэдэбэ. Австрийска Гүрэнэй договор баталха, тиин Австриие сүлөөтэ ба бээ даанхай гүрэн болгон һэргээн байгуулха ябадалда США-гэй правительствын дурагүй байһаниие дахин харуулжа, Даллес советскэ дурадхалнуудые буруушааба. Тэдэ дурадхалнуудые абалга хадаа австрийска договорые дары баталха зам нээхэ байгаа. США-гэй делегациин хараа бодолые зүбтүүлхэ гэжэ Даллесай дурдаһан шалтагаанууд соо шэнэ юумэ үгы байна. Аншлюссые уридшалан болюулха хэмжээ абалгын шухала байһаниие зүбтүүлхэ ямаршье юумэ уласхоорондын оршон байдалда болоогүй байһан хэбэртэйгээр харуулхые Даллес һэдэбэ. Австриин территори дээрэ гадаадын сэрэгүүдэй байлгань аншлюссые яажа болюулха байһаниие «ойлгоногүйб» гэжэ Даллес тэрэшэлэн мэдүүлбэ.

Европейскэ оронуудай территори дээрэ американска олон базануудай байһан тушаа Молотовой урдада хэһэн мэдүүлгэ тухай һануулан, Даллес болбол эдэ оронуудай һайн дураараа зүбшөөһэнэй ёһоор, бусад оронуудай территори дээрэ өөрынгөө сэрэгэй базануудые США-гэй байгуулһан хэбэртэйгээр хэлэдэг американска пропагандын худал хуурмаг зүйлые дахин дабтаба. Гэбэшье, тиимэ «зүбшөөл» хадаа США-гэй зүгһөө хэгдэһэн экономическа болон политическэ хэрзэгы хашалтын хойшолон мүн гэжэ мэдээтэй юм.

Удаа тээнь Бидо үгэ хэлэбэ. Тэрэ хадаа советскэ дурадхалнуудые абахаяа арсаһан ябадалые зүбтүүлхын тула ямар нэгэн шалтагаан олохые мүн лэ һэдэбэ. Австриин аншлюссые болюулха гэһэн советскэ делегациин эрмэлзэлгэнь үндэһэ баримтатай юм гэжэ мэдэрээд, Бидо хадаа энэ зорилго договорой проектын бусад статьянуудаар туйлагдаха хэбэртэйгээр мэдүүлбэ. Австриие эзэмдэлгэ зогсооохо гэһэн советскэ дурадхалнуудые Бидо хадаа эзэмдэлгые үргэлжэлүүлгэ мүн гэжэ харуулхые һэдэбэ. Гэбэшье, аншлюссые уридшалан болюулха зорилгоор Австрида үлөөгдэхэ ёһотой хизаарлагдаһан сэрэгэй частьнууд эзэмдэгшэ уялгануудые дүүргэхэгүй, австрийска захиргаанай хэрэгүүдтэ ба ороной олонитын политическэ ажабайдалда хамаархахагүй юм гэжэ 33-дахи статьягай советскэ проект соо тон тодорхойгоор бэшээтэй байна.

Заседаниин эхеэр хэлэһэн юумэндээ юушье нэмээхэгүйб гэжэ Фигль Бидогой һүүлээр үгэ абажа мэдүүлбэ.

Тэрэнэй һүүлээр Иден үгэ хэлэбэ. Сэрэгэй союзуудта Австри орохогүй юм гэһэн австрийска правительствын мэдүүлгын ба тиимэ уялгые договорой текстдэ оруулхаяа энэ правительствын арсаһанай хоорондо зүрилдөөнүүдэй үгы байһан хэбэртэйгээр харуулхые тэрэ һэдэбэ. Иден хадаа Баруун Германиие ремилитаризацилгын политикатай ба «Европейскэ хамгаалалгын нэгэдэл» байгуулха түсэбүүдтэй дашарамдуулан бии болоһон аншлюссай бодото аюулые огто байхагүй хэбэртэйгээр харуулха гэжэ оролдобо. Англиийска делегаци 4-бис статьяда ба 33-дахи статьяда хамаатай советскэ дурадхалнуудые абажа шадахагүй гэжэ Иден үгынгөө түгэсхэлдэ мэдүүлбэ.

Удаа тээнь В. М. Молотов дахин үгэ абаба. Хараа бодолоо австрийска делегациин бүри тодорхойгоор тайлбарилхыень шагнаа һаа һайн байха һэн гэжэ тэмдэглээд, Молотов мүнөөдэрэй заседани дээрэ советскэ дурадхалнуудые буруушаалга тухай тогтон хэлэбэ.

Даллеста харюу үгэхэ зуураа, Молотов иигэжэ тэмдэглэбэ: австрийска договорые зохёохо талаар хүдэлмэриин яажа ябуулагдаһан тухай асуудалые зүбөөр шэнжэлхэ ямаршье хүн хадаа австрийска договорой баталалгые һаатуулһанай түлөө харюусалгые Советскэ Союз урда урдын жэлнүүдтэл адляар, 1954 ондошье даахагүй юм гэжэ хэлэхэ байна.

Советскэ делегациин оруулһан дурадхалнуудай удха тон ойлгосотой юм гэжэ В. М. Молотов дахин тэмдэглэбэ. Советскэ Союз «Европейскэ хамгаалалгын нэгэдэлые» байгуулха түсэбүүд тушаа болгоомжолго хэнэ, ушарынь элэ түсэбүүд өөһэдынгөө хүринэрэй территоридо шунахайрдаг ба Австрида аншлюссай түсэбүүдые дахин һэргээжэ шадаха гэжэ түүхын дүй дүршэлһөө мэдээжэ болоһон германска милитаризмые һэргээхэ ябадалда хүргэнэ.

Энэ договорые Франциин, Англиин ба США-гэй правительствонуудай баадхахагүйе, тэрэниие ратификацилха эрилтэ тэдэнэй табихагүйе хүсэһэнөө мэдүүлхые советскэ делегаци шухалада тоолоно, ушарынь германска милитаризмын һэргээгдэхэгүй ба Европодохи эб найрамдалда шэнэ аюул тэрэнэй тохёолдуулхагүй ябадал тэдэ гүрэнүүдэй өөһэдынь интересүүдтэ, СССР-эй интересүүдтэ, Австриин интересүүдтэ, Европын ба бүхы дэлхэйн эб найрамдалда дуратай бүхы арадуудай интересүүдтэ шухала байна гэжэ В. М. Молотов энээнтэй дашарамдуулан хэлэбэ.

Бидогой онсо тэмдэглэһэнэй ёһоор, австрийска договор тухай асуудалай ба Германитай баталха эбэй договор тухай асуудалай хоорондоо холбоогүй байһан хэбэртэй буруу баталалгые Молотов буруушаагаа. Австритай баталха договорой текстэй танилсаад үзэбэл, энэ хоёр асуудалай холбоотой байһанда этигэжэ болохо юм гэжэ Молотов хэлэбэ. Аншлюссые хорихо тухай ба Австриин бээ даанхай байдалые Германиин мэдэрхэ тухай 3-дахи ба 4-дэхи статьянууд, мүн германска территориин газаа тээ өөрынгөө зэбсэгжэлгые Германиин һэргээхые уридшалан болюулха зорилгоор дүрбэн гүрэнтэй Австриин хани харилсаатай байха тухай 27-дохи статья договорой текст соо бии юм.

Харин территоринууд дээрэ гадаадын сэрэгэй базануудые байгуулха ябадалые Советскэ Союзай буруушааһанай ба Австрида гадаадын сэрэгэй частьнуудые саг зуура үлөөхэ тухай советскэ дурадхалай хоорондоо зүрилдөөтэй байһан хэбэртэйгээр Иденэй хэһэн ажаглалтада В. М. Молотов харюу үгэбэ.

Бусад гүрэнүүдэй территори дээрэ гадаадын сэрэгэй базануудай байһаниинь уласхоорондын харилсаануудта аюул ушаруулна, эб найрамдалые эбдэнэ, тиимэ базануудай байгуулагдаһан гүрэнүүдэй суверенитедые эбдэнэ гэжэ тоолонобди гээд Молотов хэлэбэ. Элэ базануудай тоо ба хүсэниинь ургана, тиихэдээ Англи болон США хадаа бусад гүрэнүүдэй территори дээрэ өөһэдынгөө базануудые эмхидхэдэг гүрэнүүд мүн гэжэ Молотов хэлэбэ. Австри тушаа советскэ дурадхалнуудта хамааран, Молотов эндэ хэрэг ондоо байна гэжэ мэдүүлбэ. Германитай эбэй договорой баталагдаагүй сагта, германска милитаризмые һэргээхэ талаар Австрида аюултай түсэбүүдэй байгаа сагта, гадаадын сэрэгэй частьнуудые Австриин территори дээрэ саг зуура үлөөхэ шухала байһан тухай үгэ хэлэгдэнэ. Эндэ тон шухала ушар тохёолдоно. Хамаата дүрбэн гүрэнэй хоорондо хэлсээ хэжэ, мүн Австритай хэлсээ хэжэ энэ асуудал шиидхэхые бидэнэр дурадханабди. Австриин территори дээрэ сэрэгэй зарим частьнуудые үлөөхэ ябадал шэнэ агрессиие уридшалан болюулха ба аншлюссые тохёолдуулхагүй гэһэн зорилготой юм.

Австриин территори дээрэ гадаадын сэрэгэй частьнуудые үлөөлгэ хадаа тэрэнэй суверенитедые элитээр хизаарлалга мүн гэжэ мэдэрнэбди. Иимэ хизаарлалтын хэгдээд байхада, Австритай договорые баталалга, ядахын сагта, Австриин интересүүдые 80 процентээр хангана, тэрэнэй бээ даанхай байдалые хангана гэжэ хэлэнэбди. Хэрбээ бээ даанхай байдалые үгөө һаа, 100 процентээр үгэхэ хэрэгтэй гэжэ г-н Бидо мэдүүлнэ. Гэбэшье, тиимэ ушарта Франциин территори дээрэ американска базануудай бии байһан ябадал тэрэнэй бээ даанхай байдалые зарим талаарнь хизаарлалгада хүргэнэ бэшэ гү гэһэн асуудал гарана. Энэ асуудалда зүбшөөһэн харюу үгэхэ хэрэгтэй байһаниинь лабтай. Энэ ушарта бээ даанхай байдалые 100 процентээр хангаха гэһэн асуудалые яагаад табинагүй гээшэб.

4-бис статья тушаа Иденэй хэлэһэн һанамжанууд тухай хэлэхэ зуураа, Молотов хадаа Иденэй хэлэһэн үгын тексттэй танилсатараа энэ талаар ажаглалта хэхээ хойшолуулхамни гэжэ мэдүүлбэ.

33-дахи статьяда хамааран, Молотов советскэ делегаци өөрынгөө дурадхалда заһабари оруулхые шухалада тоолоно гэжэ хэлэбэ. Дүрбэн гүрэнэй правительствонууд Австритай баталха договорой хүсэндөө орохоной һүүлээр, Германитай эбэй договорой баталагдаха хүрэтэр Австридахи зононуудай территориһоо өөһэдынгөө сэрэгүүдые гаргаха болзор саг зуураар хойшолуулха эрхэтэй байха юм гэжэ хэлэһэн энэ статьягай табадахи пунктын тэрэ хубидань энэ заһабари хамаадана. Советскэ делегаци табадахи пунктын энэ хубиие иигэжэ найруулхые дурадхана:

«5. Германитай эбэй договорой баталалгын һаатаһантай дашарамдуулан, США-гэй, Англиин, Франциин ба Советскэ Союзай правительствонууд Австритай баталха договорой хүсэндөө орохоной һүүлээр Австридахи зононуудай те риһоо өөһэдынгөө сэрэгүүд раха болзорые саг зуура луулха эрхэтэй байха. Ти дүрбэн гүрэнэй правительст Австриин территориһоо дүрб рэнэй сэрэгүүдые гаргаха асуудалые 1955 онһоо оройт гөөр дахин хаража үзэхые гэжэ мэдэрнэ».

Иимэ дуралхал Австриин тельствын хүсэлдэ харюусана Советскэ правительство ту гээд Молотов үгынгөө тү мэдүүлбэ. Энэ дурадхалай гонь — Австритай договорые баталалгада туһалха, тиин хоорондын харилсаануудай т рилые багадхалгада ба Евр эб найрамдал батадхалгада ха болоно. Энэнь Советскэ тельствын һанаһанай ёһоор, д гүрэнэй гадаадын хэрэгүүдэй стрнүүдэй мүнөөнэй зүблөөнэй зорилго болоно.

Молотовой һүүлээр үгэ а Даллес советскэ заһабари, со дурадхалда шэнэ юушье ору гүй байһан хэбэртэй бата хэлээд, хизаарлаба.

Бидо советскэ заһабариие шэлэн буруушааба.

Сэрэгүүдые гаргаха тухай дал харагдаха юм гэһэн пун договорой текстые австрийска вительство зүбшөөжэ шадахаг жэ Фигль мэдүүлбэ.

Мүнөөнэй зүблөөн дээрэ авс ска договорто советскэ дура нуудай оруулагдаа һаань, тэрээндэ гараа табижа шада гэжэ Иден мэдүүлбэ.

Тэрэнэй һүүлээр үгэ абаһан лотов мүнөөнэй зүблөөн дээрэ ветскэ Союзай оруулһан дура нуудые шэнжэлхэ гү, али эдэ д халнуудта өөрынгөө заһабар дые оруулха гэжэ Австриин гациие советскэ делегаци гуй жэ хэлэбэ.

Советскэ делегаци хадаа, Берлиндэ табан үдэрэй турша тор Австритай договорой бат дахын тула али бүхы юумэ юм гэжэ Молотов хэлэбэ. Ө гөө дурадхалнуудта хэгдэһэн баринуудые хаража үзэхөөр байһанаа мэдүүлжэ, советскэ гациин оруулһан бага зэргын радхалнууд буруушаагдаһан гаа һаа, Австритай договорой баталагдаагүй байһанай түлө рюусалга советскэ дурадхалн буруушааһан хүнүүдтэ тох байһаниинь тон тодорхой ба

Түрүүлэгшээр байһан ту Бидо зүблэхэ зүйлэй гурба пункт тушаа хэлсээн мүнөө заседани дээрэ түйлагдаагүй тэмдэглэбэ.

Заседаниин эсэстэ Молотов лэхэ зүйлнүүдэй нэгэдэхи пун үглөөдэр үдын урда тээ хааг заседани дээрэ хаража үргэлж зүблэхэ зүйлнүүдэй хоёрдохи тые зүбшэн хэлсэжэ үргэлж тулада үдын хойно ээлжээтэ седанида суглараха гэжэ дурад Тэрээнһээ гадна, Молотов февралиин 18-най четвергдэ рийска асуудалые зүбшэн хэ үргэлжэлхые дурадхаба.

Эдэ дурадхалнууд арсалта гаагүй.

Энээгээр заседани хаагдаба.

Дүрбэн гүрэнэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй хаагдамал заседани

БЕРЛИН, февралиин 17. (**ТАСС-эй тусхай корреспондент**). Дүрбэн гүрэнэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй хаагдамал заседани мүнөө үглөөнэй 11 часта болоо. Министрнүүд «Уласхоорондын харилсаануудай түгшүүрилые багадхаха талаар хэмжээ-ябуулганууд тухай, Франциин, Англиин, США-гэй, Советскэ Союзай болон дай Арадай Республикын гад хэрэгүүдэй министрнүүдэй з зарлаха тухай» зүблэхэ зүйл нэгэдэхи пунктые зүбшэн хэ үргэлжэлөө.

Энэ асуудалые хэлсэжэ үргэ хэ гэжэ тус заседани дээрэ хэгдэбэ.

Улан-Удэ городой шатарай чемпионат

1954 ондо шатараар Улан-Удэ городой түрүү һуури эзэлэлгын турнир февраль—апрель һаранудта болохонь.

Тус мүрысөөндэ нэгэдэхи разрядай шатаршад Цыденов, Мамилов, Павлов, Мункоев, Санжиев, Пронин, Назимов, Мельников Черноскутов, Уланов, Ишигилов, Малков, Ежов, эхэнэрнүүдэй дунда республикын чемпион Николаева болон бус баадалсаха юм.

БМАССР-эй Элүүрые хам министерствын физкультура ба тын отделдэ февралиин 20-н часта, тус турнир нээгдэхэ ба

А. Сум

Редактор Б. Ц. ЦЫЖИП

Мүнөөдэр кино театрнуудта

«ПРОГРЕСС» кинотеатрта — «**Свадьба с приданым**» (10, 12 ч. 15 м., 14 ч. 30 м. ба 18 ч. 30 м.). «**Дело, которое нужно уладить**» (17, 20 ч. 45 м. ба 22 ч. 15 м.).

«ЭРДЭМ» кинотеатрта — «**Возвращение Василия Бортникова**» (16 ба 22 ч.), «**Прелюдия славы**» (12 ба 18 ч.), «**Призыв судьбы**» (14 ба 20 ч.), жу нал «**Восточная Сибирь**» № 4.

«ХРОНИКА» кинотеатрта — «**Мел-Алан**» (11, 13, 15, 19 ба 45 м.), «**День Военно-Морского СССР в 1953 г.**» (17 ба 18 ч. «**Мститель из Эльдорадо**» (22 ч. 3

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 23, заместителя редактора — 7-85, отв. секретаря — 3-23, партийной жизни, сельского хозяйства — 10-17, пропаганды и переводов — 6-84, культуры и быта, промышленности — 4-52, мест. информации и писем — 11-05. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00720. Типография отдела издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры БМАССР.